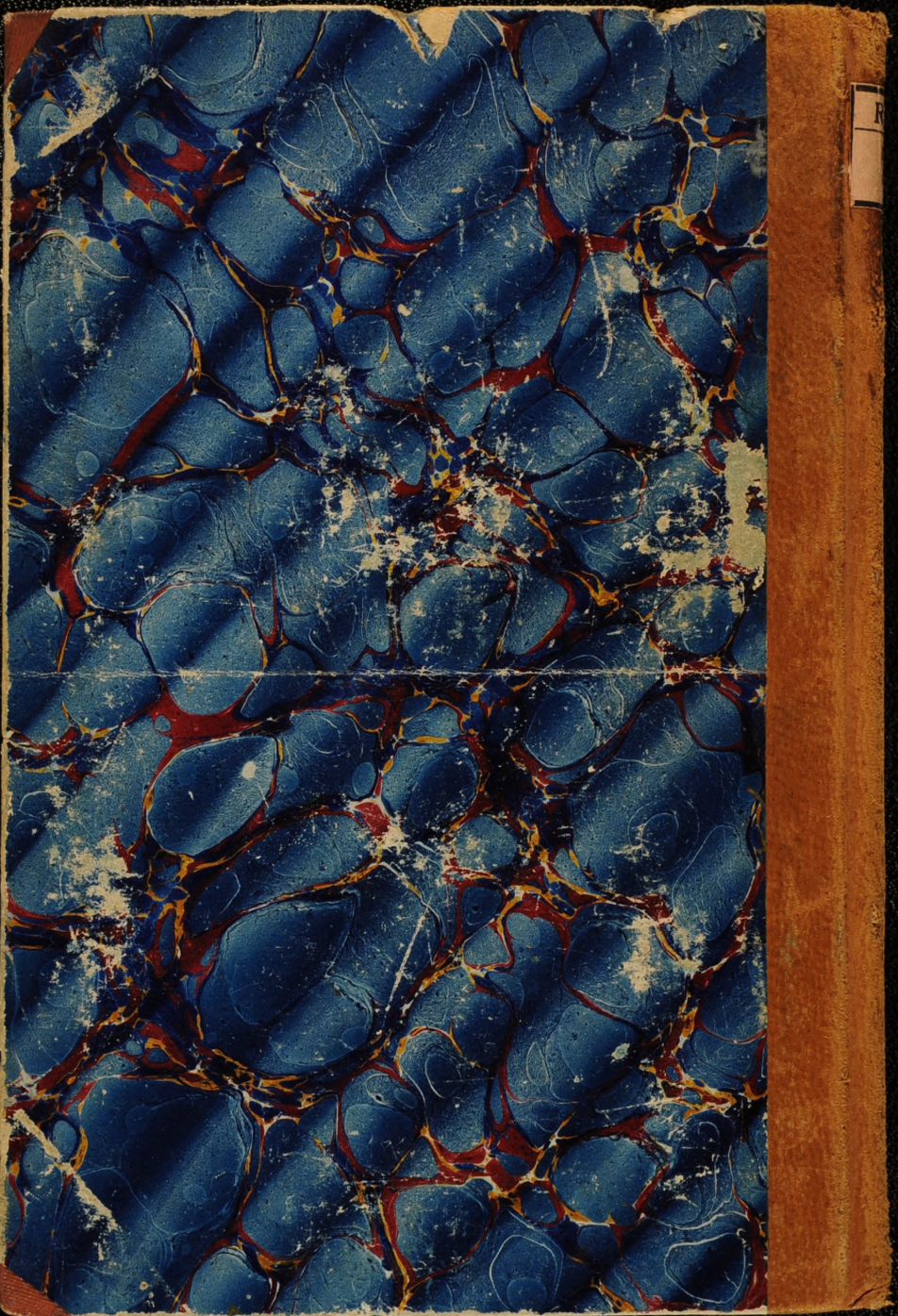

I.
1

Heremarti Mihály.
Az eretneknek adott hit-
nek megtartásáról és az
Istennak adott hitnek meg-
tartásáról.

Pozsony. 1646.

RMK. I

721

*Verzeichnis der
in der Bibliothek
aufbewahrten
Bücher
von
Johann
Friedrich
Schubert*

T
L. 7

Trd. D 721.

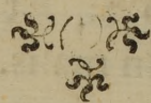
AZ
ERETNEKEKNEK
ADOTT HITNEK MEG-
tartásáról. Es,

AZ
ISTENNEK ADOTT
HITNEK MEG-TAR-
TÁSÁRÓL.

Mellyeket

Egy Tudós ember írásából
Magyarrá,

V. M. B. A. P. C. SZ. L. K.
K. O. M. Fordított.

Nyomtatott.
K. U. Ó. F. SZ. V. P. 1641.
Eszterházyban.

Vnusquisque nihil promittat inhonestum; at si promiserit, tolerabilius est promissum non facere, quàm facere quod turpe est: S. Ambr. li. 3. de Offic:

In malis promissis, rescinde fidem: in turpi voto, muta decretum. Quod incautè vovisti, ne facias: impia est promissio, quæ scelere adimpletur: Isidor. in Synonymis, lib 2. Et habetur 22. qu. 4. c. In malis.

A' KEGYES OL-
vasónak, a' Magyarázo, Is-
tentül mindenjokat kíván.

Mit a' Deákok Ca-
lumnia-nak nevez-
nek, azt mi Magya-
rok, Patvarnak, s gya-
lázásnak mondjuk.

'S jól-is, a' Bölcsék magyarázatya-
szerént: Kik-közzül ^a egyy, a' fe-
lől ilyen-képpen szol: Calumnia est
malitiosa, & mendax infamatio;
A' Calumnia, úgy mond, lator és
hazug gyalázás. Más ismét így:

^b Calumnia, est criminis im-
positio falsa, & malitiosa; A' Ca-
lumnia, valamelly véteknek másra
hamis és lator fogása. Mellyek, ^c
külömb szókkal, mind egyet tész-
nek. A' Mendacium pedig, az-

^a Nonius
Marcellus.

^b B. Thomas,
2. 2. qu. 68.
art. 3.

^c Idem per
diversa.

^d Tolet Sum-
ma, lib. 8. c.
54. §. 1. Erex
S. Augu. lib.
contra Men-
dacium, cap.
41. est sum-
tum.

az, a' Hazugság, ^d est verbum fal-
sum, cum intentione fallendi;
Hamis mondás, embereket meg-cha-
lo szándékból. Mellyekből meg-tet-
szik, hogy a' Patvar, és Hazugság,
egy-másbó köz-el-járók, szom/zé-
dok, vagy még atyafiak-is.

A' Szent Irás már, ezeket a' kelle-
més Titulusokat, a' Patvaros, és
Hazug nevezéseket, az Örögnök
adgya. Es azt Patvarkodónak je-
lenti, mikor eggyütt, ^e Accusato-
rem fratrum nostrorū; A' mi A-
tyánkfiái vádolójának nevezi. mel-
lyen ^f hogy Patvaros vádolást kel-
lyenérteni, abból meg-tettszik; mert
ő Diabolus, az-az, Patvarkodo;
ki minket Isten-elött, mint Szent Jó-
bot,-is, és lelkünk ismérési-elött-is,
vádol. Hazugnak pedig, és Ha-
zugság attyának, ^g Kristus Urunk
mongya.

^h Non procul a
proprio scripto
pona cadunt.

Mint-bogy pedig, ^h Alma nem

esik

esik megszűze fájátúl, a' közönséges
mondás-szerint; és minden Tévely-
géseknek, ^s Eretnekségeknek, az
Örögnök termő-faja. mert ez, az El-
lenséges ember, ki i a' jó búza-közi
be konkolyt hintetet; mellyért a' té-
velygések, ^k Doctrinae demonio-
rum, Örögnök tudományoknak is ne-
veztetnek: Ezért, minden Tévely-
gés-költő Mestereknek, és ezek köve-
tőinek, Patvarkodóknak, és Hazu-
goknak kell lenniük. melyre tekinte-
tibe, Szent Péter Apostol-is azo-
kat, Magistros mendaces, Hazug
Mestereknek nevezi.

ⁱ Matt. 13. v.
22.

^k 1. Tim. 4.
v. 1.

^z Pet. 2. v. 1.

Semmiel nem-is ártanak ezek
többet az Anyaszentegyháznak,
mint Patvarokkal, és Hazugságok-
kal; mikor el-hitetik az emberekkel,
hogy a' mi értelmünk, és tanításunk,
más annál, a' mit volta-képpen ér-
tünk, és tanítunk. Az Eretnekek
úgy annyira neki-is adgyák a' Pat-

Isa. 28. v. 15.
Cavete fratres
mendacium;
quia, omnes
qui amant mē-
daciū, filii
sunt Diaboli:
S. Ambr. Et
habetur, 12.
q. 5. c. Cave-
re.

varkodásnak és hazudásnak mago-
kat, hogy szabadon czimerül vche-
tik magoknak ime' mondást. Posui-
mus mendacium spem nostram,
& mendacio protecti sumus: A'
Hazugságot tessük reménységünké,
és hazugsággaltakargattuk magun-
kat. Patvar-, és hazugság-k vill-
ngyan-is, a' Kereszténységben az A-
postoloktól - fogva-lévő Igasságot,
mással ostromlani, 's rontani, mivel
tudhatnak?

Gen. 3. v. 4. 5.

A' Tudósok közöttül olly, azt igaz-
eszébe vette; 's meg-jegyzette, hogy
az Ördög, a' hoz készültében, hogy
az első aszszonynak, Eva Anyánk-
nak hazudgyon, 's ezt möggya; Sem-
mi-képpen meg nem haltok, ha-
nem, mint az Istenek ollyanok
lésztek, &c. kígyó ábrázatot vett
magára. Melyből, azt a' Tanusa-
got adgya; hogy, A' kik minden
szégyen-nélkül hazudnak, azok,

valami

valami móddal, az Ördögnél
rosszszabbak: mikor imez, mint-
ha neminémű-képpen, a' maga képé-
ben szégyenlene hazudni; más, az-
az, Kígyó ábrázatot vett magára.
Melyből már itéld-meg, Az Eretne-
keknek orcájok ha vagyon-e; és így,
az Ördögnél nem szemtelenbek-e,
mikor ezerszer torkokba vert azon
Hazugságot, minden pofa pírulás-
nélkül még-is forgattonforgatták?

Es bizony, az Emberek méltosa-
goknak, 's bitelőknek el-vesztésére,
a' Hazugság meg-tapasztalásának,
minden Jónál annyi ereje vagyon,
hogy osztán, A' Hazugoknak igaz-
szavokat sem hiszik. De bizony
a' hoz, hogy, mint a' vakok-előtt a'
színekről; úgy tudatlan-, és, an-
nyiból, vak köz-népek-előtt, ezek-
ben mindent el-mondhatnak. A' kik
pedig halgatatóik közöttül annyira-va-
lót tudnak, hogy a' Patvart és Ha-

Mendaces hoc
lucrantur, ut
etiam vera di-
centibus, non
illis credatur.
Aristot. di-
cebat.

A 4

zugsa-

zugfágot eszékbe vehetnék, vagy vészik-is, vele nem gondolnak, vagy még akarják-is: tarts-nélkül mindeneket hazudnak, 's miatta semmi kárt nem vallanak.

4 Lipf. in Re-
fect. cujusdā
Batavi.

3. Basil. epī.
65.

Noha pedig, † mint a' Tűz hogy a' polyvát meg-égeti, de az aranyat még fényesbe-is teszi; így a' Patvar, és Hazugság-is, a' gaz, és semmire-kellőket meg-emészt; de a' Jókat, az-ellen magok tisztítása-nélkül-is tekintetesbökké teszi: mindazáltal, Nekünk ezeknek Patvarokra, 's Hazugságokra ugyan nem kell halgatnunk; nem hogy ellenek-szóllásunkal, rajtok bősztűnkac álljuk, hanem, hogy a' Patvart, és hazugságot szabadon nyargalni ne hadgyuk; vagy, a' meg-challattakat, hogy kárban maradjanak, ne engedgyük.

A' Régi, és nagy-részént már feredékenységre is ment Eretnekeknek

pedig,

pedig, a' számtalan Hazugságokat hogyne-is illessem; csak ez mi időnk-bélieknek-is b' Patvarokat, és Hazugságokat, mellyeket ellenünk tesz-nek, mind életünk-, és erkölcsünk-felől, magunk-között, és kívül-valókhoz; 's mind értelmünk, és vallásunk felől; mellyekben sem bírunk, sem tanácshunk, öszve-bordani, működés volna.

A' többi-között, az nagy és veszedelmes Patvar, 's hazugság vala; hogy a' Pápisták tiltják embereket a' Biblia-nak olvasásátul: és azt egyébert sem, hanem hogy a' magok tévelygések-'s bálványozások-ellen, a' Luther, vagy Calvinista Vallások sinum igazságát emberek abból ne láthassák. mint-ha abban, ugyan öreg arany bötűkkel, nyilván, 's világossan lett volna meg-írva, hogy, a' Luther, vagy Calvinista Vallás, tisztaságos Szent Irás.

a' Lás azokról a' Kalauzban, lib. 3. c. 3. §. 1.
b' Ezekről-is a' Kalauzbá, ugya ottlás, §. 3. 4 5. Et li. 4. c. 1. 1010.

A 5

Es,

Es, mint-bogy ennek a' Patvarnak,
's hazugságnak, részekre hasznos-
váltat látták, olly igen néki-is va-
kúltak volt annak, hogy, noha sok-
szor Hazugságokat meg-mutatták,
és elejekbe adták, hogy, Attúl, a'
melly Bibliát a' Keresztység elei-
tül-fogva igaznak tartott, sobúlt
senkit a' Catholicusok nem tiltá-
nak, hanem az új fordítások olva-
sását ellenzik, mellyeket ők kezdettek
Deákból, Görögből, vagy Sídóból-is,
ki-ki a' magaszája izibe-, és Vallá-
sa szépegetéséhez fordítani: mind-
azáltal, semmit ezzel nem gondol-
ván, a' mint annak-előtte, úgy en-
nek szemek-eleibe adása-után-is,
szinte még olly orczátlaniul gyakor-
lották azon Hazugságot, mind vá-
lamíg a' Bibliá-nak Magyar ki-
nyomtatását nem láták. Az-után
még nekem szemem-eleibe nem aka-
dott, ki, a' szégyent háta-megé ve-

tett

tett orczával azont merte volna
mondani.

Másik, nem kisebb, és gyűlölte-
tésre nem hatrább-marado Patva-
rok, 's hazugságok az; hogy, A' Pá-
pisták-nak köszönséges, es magok-
között eggyező értelmök az; hogy
Hitit, vagy Esküvéssel tett fogadá-
sát, Eretnekeknek nem tartozik ember
meg-tartani. Es itt, az Eretnekek
Prokátorfágát fel-fogván, azok par-
tyát 's ügyet olly nagy igyekezettel
forgattyák, 's oltalmazták, mint-
ha ugyan írva volna szívökben ez:
Mert ti vattok ám az Eretnekek.
A' Catholicusok pedig, a' magok
értelmeket, és így az Igaságot, eb-
ben-is elégge k-magyaraszták néki-
ek, 's elejekbe adták: de csak bejá-
ba; mert szinte olly merészen pat-
varkodnak, 's hazudnak itt-is, mint-
ha semmit a' felől soba nem értet-
tek volna.

De

De talám ennek még e' héja vólt, hogy Magyarúl az nem láttatott vala: mert egyébképpen, mint a' Magyar Bibliá-nak mindenek kezébe forgására, úgy erre-is, szájok eddig-is bé-zárlódott, vagy kapcholó lett-vólna. Melyre tekintetemben én, im egy Tüdos embernek, Martinus Becanus-nak, Ec. egy kichin, de a' közbe-vetett dolgot elégendő-képpen magába foglalt, és szem-eleibe-adó könyvetskéjét, fordítottam Magyarúl; melynek tanítása-szerént; A' Catholicusok, mind Pogányoknak, Eretnekeknek adott hitőket, és Esküvéssel tett fogadásokat, úgy tartoznak szinte meg-tartanni, mint Catholicus felebaráttyoknak. A' mellyekben pedig a' Catholicusok fel-szabadúlnak a' Hitnek terhe-alol: azokban a' Pogányok, és Eretnekek-is,

azon

azon Esküvéssel tett fogadásnak köteleből ki-fejtőznek.

Melyre már nyelvöket a' Patvartúl, és hazugságtúl, a' Predikátoroknak szinte úgy el kellene fogniok, mint a' Magyarúl ki-bochatott Bibliá-nak kezébe forgására. De félek rajta! Mert magokat, jó kedvökből, nem az által látott és értett Igasságnak erejétől engedik viseltetni, hanem hol-mi emberi tekintetektől akarnak téregettetni. Innét már, mint-hogy a' Biblia nagyobb dichőséggel vagyon köztők, hogy sem melynek fényét láatlannak mernék tettetni; nem olly bátran mernék az-ellen bazudni, 's patvarkodni. De, kichiny, 's homályos ez a' Biblia-ellen: melyből, meg sem gondolom, hogy ezeknek, e' gyalázásra termett nyelvöknök pörgő kerekét ez tellyességgel meg-kötbesse.

Jobbúlások felől, kétségbe-eséssem-

miatt

miatt mindazáltal, el-szánt dol-
gomban ugyan nem állok hátra.
Mert, ha sok-közzül leszen-is, de
azért ugyan találkozhatik vala-
melly közzülök, a' ki ennek látása-
ra, vagy hátrabb hágy valamit elébb
gyakorlott patvarkodásban, 's ha-
zugságában; vagy annak, csak en-
nyi részben-is, tellyesféggel ellene-
mond. Egyébb rend-beliekben pedig
közök, az egy atkozott Tévelygést
tőlök el-valasztván, sok jó Lelkek
vannak. Olvasván azért ezt, szí-
vök a' dolgon meg-eshetik; és a' Pre-
dikatorokat patvarokrol, 's hazug-
ságokról meg is Szollithatják: vagy
azt ha nem merészlik, mi-voltokat
csak szívökből is tarthatták: mely-
ből, méltóságok, 's hiteles-voltok
meg-szalván elöttiök, az Igazat-is
tőlök, ('s † méltan-is) nem fogják
venni. Ezen-túl, jobban 's jobban
v.lagosodván lelkökben, tévelygés-

† Mendaces,
&c. Aristo-
teles, ut su-
pra p. 5.

söket-

söket-is meg kezdik vetni, 's mago-
kat a' régi Keresztjének Gyülekeze-
tibe adni.

Talám pedig még eddig valamel-
lyek közzülök, a' Nem-tudtammal,
's Nem-értettemmel-is, ebben ment-
hetnek, vagy csak igyekeznének-is,
magokat e' mi vádolásunk-ellen
menteni; mint-hogy Deákul-is, e'
dolog magyarázatya nem olly béven
foroghatott közzöttök: Ezért, hogy
ez-után ez magok mentsege se szöl-
gálhaszon nekik, annyit nyomtat-
tatek ebben, hogy Magyar-ország-
ban, 's Erdélyben-is, egy-egy benne
minden Predikátornak juthat.

AZ ISTENNEK ADOTT
HITNEK MEG-TARTASA-
RO L-is, azon Tudós embernek ho-
sonlo kis irásotskáját Magyarul ime-
mellé fordítám, illy tanácból, hogy;
Mint-hogy ezen idegen Atyafiak, a'
Hittel adott fogadásnak meg-szegé-

sehez

sebez ilyen nagy gyűlölségeket mutatják; e kettőnek egy-más-mellé vetéséből nyilvánban ki-tessék, ha bizonynyal őket ugyan annak utálatosa viselje-e, vagy más, és vétkes emberi indulat bordozza. Mert, az igaz ha leszen, hogy őket a' Hittel tetőadás meg-szegése irtóztattya, bizony azt, valahol találhatták, mindenütt egyenlő-képpen utállyák; és a' kikben tapasztallják, hasonló-képpen gyalazzák. Itt pedig már a' Hittel, 's még pedig Istennek adott fogadásnak meg-szegése, főfő Patriarkájokban, Luther-ben, 's egyebekben, szépen szemök-eleibe adatik. Vigyázzunk azért reájokmár, mit fognak ez-ellenchelekedni. Mert a' Pápisták-ról el-álván, Hit szegésejért ha Luther-re, 's a' többire kezdenek támadni, bizonynyal tudgyuk, hogy az adott hit meg-szegését való-bizonynyal gyűlölik. Ha

pedig

pedig még-is csak élbbenyi állapattokban maradnak, arra meg-chalthatozhatatlan bizonyság leszen, hogy a' magok egy Doctora ime' tanítása-szerént járnak: Sycophantarum & Calumniatorum mos est, ut non de factis ipsis judicent, sed illa, pro personarū respectu, probent, vel improbent: és nem a' Hit-szegést, hanem a' Pápistákat gyűlölik; melyből a' világos Hit-szegést-is magokban csak el-fülelik; a' Pápisták-ra pedig, csak hogy őket e' Világgal gyűlöltethessék, minden ok-nélkül, és erővel-is reájok kötik. Ezzel légy jó egészségben, atyámsia Olvasó.

Randolph. Gualterus Calvinista, super illud; Si ego im Beelzebub ejicio Dæmonia, filij vestri in quo ejiciunt? Luc. 11. 19.

B

A Z

AZ ERETNE-
KEKNEK ADOTT
HITNEK MEGTARTÁ-
SÁRÓL.

AZ IRO, BECANUS,
Az Olvasónak,

Ez Írásotskának alkalmatossá-
gáról.

Ogy a' dolgot,
Kegyes Olvasó, meg-
érted, így vedeked-
be. Ennek elötte ti-
zen-két esztendővel
írtam egy könyvet,

Az Eretnekeknek adott hitnek, vagy, Es-
küvéssel tett fogadásnak, meg-tartásáról.
Azt két ízben ostromlotta egy Batáviai
Calvinista, Pareus baráttya: s kétszer ve-
retett vihá. Es már egész tíz esztendő-
től-fogva halgat, Pareus, valamíg Mo-
gunzia-

gunzia-ban voltam, soha semmit nem
próbált. Végre, most, ez előtt eszten-
dővel, hogy-im tudta, hogy *Austriá-*
ban, *Bécb*-ben lakom, távúl-lévőre em-
bertelenkedett szóval, és írással; bizván
a'hoz, hogy olyan mély földről, útés
tőlem semmi rajta nem esik. Es talám
békével maradott volna, ha *Bécb*-bē ma-
radtam volna. Mert ott *Pareus*-felől,
vagy a' *Pareus* könyvetkét-felől, kő-
zönfeges helyen, alig-is hallani valamit.
De külömben történék a' dolog. Mert,
ez el-múlt hólnapban, *Austriá*-ból *Mo-*
gunzia-ba jűvék vihá. Ott adak-meg
nékem a' könyvetkét, mellyet én-elle-
nem írt. Meg-nézém, el-olvastam, meg-
hamisítam: a' mint im meg-látod.

Az Eretnekeknek adott Hitnek,
vagy, Esküvéssel tett fogadásnak
meg-tartásáról.

I.

N E bánd, *Pareus* Uram, hatóbbször
szólítlak-meg, hogy-sem akarnád.
Találkozik előmbe, mellyet eszedbe ju-
talsak. E' napokban, mikor rostálgat-
tám *Svualbachum*-ban a' köztünk tett

B 2

szó.

szó-beszéd dolgait, mellyet te írtál. jüve hozzám egy *Moguntziai Canonok* barátom; és imhol, más könyvedet adá, ilyen folyúl-való irással: *Oratio Inauguralis, de Fide Hereticis servanda*; Bé-szentelő irás, az Eretnekeknek adott hitnek meg-tartásáról. Egyszer's mind azt is jelenté, hogy abban nagy bizonynyal én-rajtam szegezgetsz, és *Hüetlenség Mesteré*-nek engemet nevezsz. Azt könnyen el-híszem vala; leg-inkább, mert az előbbi te könyvetíkédből immár jól ísmérnélek, hogy te-nálad, pörös feledellen, a' szitkokkal, és gyalázással-való viaskodás köz dolog. Melyről többet nem szólok. Maradgyanak magadnak szitkaid. Veled a' dologról szólok, mely vitatásba ment.

2. Az én Irásomból azért, mely *Az Eretnekeknek adott Hitnek meg-tartásáról* vagyon; imez fundamentomokat írod-ki, mellyeket én írtam, és azokat hányod-veted, faggatod.

Először: Az ígéretekben, fogadástételekben, és alkuvásokban, az Eretnekeknek adott hitet meg kell tartani: csak egyébképpen azok az ígéretek, fogadások, és alkuvások, szabadok, 's tífeségek legyenek. Máso-

Másodikat imezt: A' Hitnek, és Vallásnak szabadságban-létele nem szabad: és az, a' Keresztyén tudománynak-is ellene vagyon, az Országnek-is ártalmas, és veszedelmes.

Harmadikat ezt: A' *Catholicus* Keresztyén Fejedelem nem parancholhatrya, nem javalhattyá, vagy a' Vallásnak szabadságát bé nem hozhattya; hanem, a' menyire tőle lehet, azt minden-képpen kell ellenzeni. Mindazáltal, a' közönséges jónak nagyobb kára-nélkül ha nem ellenzheti, azt szenvedheti, mint kisebb gonoszt, nagyobb gonosz el-távoztatásáért, mely egyébképpen következnek. És az Eretnekekkel ha kötést tévő a' Vallás szabadságának szenvedéséről, mellyet nagyobb kár-nélkül nem ellenzhet, a' tett kötést meg kell tartani.

Negyediket imezt: Az erő hatalommal, vagy félelemmel hamisan ki-vett ígéretet, vagy kötést, meg-másolhatni, fel-bontatni, ha, a' ki hamisan az erő hatalmat, vagy félelmet szenvedte, azt kívánja.

3. Ezeket a' fundamentomokat, megvallom hogy én írtam. Te pedig, *Pareus* Uram, mit szóllasz? Először azt mondod,

hogy, Ezt a' fundamentomot amaz hozzá tödött mondás; *Modo promissa, pacta & conventa, sint aliàs licita, & honesta*; Chak egyébképpen az ígéretek, fogadások, és alkuvások, szabadok 's tisztességek legyenek; el-rontya. Melyből meg-tettszik, hogy a' te akaratodból, azt a' mondást onnan el kellene vetni; Es egy-általlában ezt kellene mondani: Akár-minémű kötésekben és ígéretekben, még a' tilalmassakban, és tisztességnélkül-valókban, vagy gyalázatosokbá is, az adott hitet meg kellyen tartani. Mellyet han nyilván merje vallani, nem tudom. Az Harmadik fundamentomot, nem egyébnek mondod, hanem, *Vasfrum perfidia tegumentum, ac ludibrium*; Hitetlenségnek ravasz leplének, és játék-jának. A' többiről, azok igazak vagy hamissak legyenek-e, nyilván nem mondod. Mindazáltal, mind tépdegeled, rágod őket, és chudálatos következtetéseket hozz-kiazokból. Egy szóval; Valamit írtam, haragossan, és finnyázólan meg-veted. De kérlek, ezt a' te lelkednek meg-háborodását egy ideig ted félre; és chendészé hald-meg, miket fogok részemre mondani. Talám külömben fogh érteni,

érteni, hogy-sem eddig értettél.

4. Es egy-elsőben (mellyet tölem meg nem vonhatsz) azt kívánom, hogy félre tévén a' hon-valo vissza-vonyázt, melly a' *Papisták*-és *Calvinisták*-között vagyon, egy-általlában chak ezeggyet disputálljuk: Az Eretnekeknek, kik való-bizonyyal Eretnekek, a' hitet meg kellyen-e tartani, nem-e? Es ebbe ne keverjük ama' gyűlölséges, és rész-szerént-valo kérdéseket; A' *Papisták*, a' *Lutherék*, a' *Calvinisták*, ha való-bizonyyal Eretnekek legyenek-e, nem-e? Maradgyunk a' közönséges mondás-mellett; Az Eretnekekről, a' kik igazán eretnekek. Vagy, ha tettszik, hogy nevezet-szerént imezekre, vagy amazokra szálljunk; szálljunk azokra, a' kik mind a' ti tettszéstek-szerént, 's mind a' miénk-szerént, igazán Eretnekek, mint a' *Donatisták*, a' *Manicheusok*, *Arianusok*, vagy *Szent Háromság-tazadók*. Mert így léfzen, hogy az Eretnekeknek adott hitnek meg-tartása-felől, köztünk igazabban, és tisztáblélekkel traktálhatunk. Ez fundamentomot vetvén, vizsgáljuk-meg szorgalmatosán, Azok, a' mely fundamentomokat én írtam, igazak-e, nem-e.

Es itt, te se gondolkodgyál a' felől, hogy a' *Papisták* a' *Calvinistákat* eretnekezik; én sem gondolkodom a' felől, hog' a' *Calvinisták* a' *Papistákat* Eretnekeknek tartják. Mert ez a' gondolat, embert elméjében meg szokta háborítani, hogy igaz ítéletet vagy ne akarjon tenni, vagy nehezen tehesen. Ez azért a'

BECANUS ELSŐ FONDAMENTOMA.

5. Az Igéretekben, kötés-tételekben, és alkuvásokban, a' *Manichæusok-nak* (Szent Háromság - tagadóknak,) és *Donatisták-nak* adott hitet meg kell állani, ha szinte való, bizonyúl Eretnekek-is; csak egyébképpen azok az igéreték, kötések, és alkuvások, szabadok és tisztességessek legyenek.

Ennek a' fundamentomnak, Két része vagyon: Egyik ez: *In promissis, patetis. & conventis, fidem hæreticis servandam esse*; Az igéretekben, kötésekben, és alkuvásokban, az Eretnekeknek adott hitet meg kell tartani. Oda mondom ezt-is, Az Eretnekeknek nem kevésbé kell meg-tartani, mint a' *Catholicusok-nak*,

Oka

Oka ennek ez; mert a' hitnek meg-tartására-valo köteleltség az igéretekben, és kötésekben, az igaz-mondásnak, hívségnek, és igazságnak erejéből származik; mint az én oda-fel említett Írásomban bőven meg vagyon mutatva. Es ezt te sem tagadod, hanem javallod. Immár pedig azok a' Jóságos chelekedetek, ugy-mint, az Igaz-mondás, hívség, és igazság, eggy-aránt köteleznek minket, akár Eretnekekkel, 's akár *Catholicus*-sal tegyünk kötést. Mert, a' mint kötelez engemet az Igaz-mondás, hogy *Catholicus*-nak ne hazudgyak; a' hívség kötelez, hogy *Catholicus*-hoz hitetlen ne legyek; az Igazság, hogy, *Catholicus*t bűnűvel ne illesek: szinte azon-ferént köteleznek engemet, hogy Eretnekeknek ne hazudgyak, ne legyek hitetlen, ne legyek bűnűség-tévé.

6. Innét következik, hogy, A' *Catholicus*, ha meg-alkuszik Eretnekekkel, valami örökségnek tukmálásáról, vagy el-adásáról, halászásról, nyulászásról, úti-levélről, házafulásban jegy - ruháról, igaz hadra segítség - adásról, és egyéb hasonlókról, mellyek közönséges-képpen minden nemzetiségek - kö-

B 5

zött

zött engedve vannak; a' kötéft igazán meg kell tartani. *Parcus* Uram, nem ezen értelemben vagy-e? Ha ezent érted, velem egy értelemben vagy. Ha külömben értesz, a' te-magad itélted-szerént Hitetlenségnek Mester vagy. Mert ezt a' nevet adod azoknak, a' kik vagy tagadgyák, vagy a' te vélekedés-szerént láttatnak tagadni, hogy Az Ereinekeknek adott hitet meg kellyen tartani.

7. A'Más része illyen mondásból áll: *Modo promissa, pacta & conventa sint aliàs licita & honesta*; Chak az ígéretek, kötések, és alkuvások egyéb-képpen szabadok és tisztességesekek legyenek. *Parcus*, mit gondolsz? Ez a' rész igazán vagy-on-e írva, vag' ki kell azt törteni? Ha mondod, hogy igazán vagy-on írva; Velem egyet értesz. E's nem igaz, hogy az első fundamentum, ennek a' résznek a' hoz-adásával el-rontatik, és semmivé tétetik. Azt ha mondod, hogy ezt onnan el kell vetni (a' mint azt láttatol jeléteni,) mīd a' két red-béli Törvény-túdo Doktoroknak mit felel, kik én-velem azt taníttyák, hogy, Még a' hittel-kötött ígéreteket sem kell meg-tartani, ha tiltott, vagy rút dolog-ról

ról léfsznek azok? Hallyad az ő szavokat. A' Világi törvényben ezek vannak: *Legibus expressum est, illicita rei iusjurandum servari non oportere.* [L. Imperialis. §. Quod eis promittitur, Cod. de Nuptijs] A' Törvényekben írva vagy-on, hogy a' tiltott dologra tett esküvést nem kell meg-tartani. Az Egyházi törvénybé pedig, *Gratianus*-nál fő-képpen. *Causa 22. qu. 4.* ezek ottan-ottan elő-fordúlnak: 1. *In malis promissis rescinde fidem.* A' gonosz ígéretekbe bonts-fel hitődet. 2. *Non est observandum sacramentum, quo malū incautē promittitur;* Nem kell azt az esküvést meg-tartani, mellyel esztelenül valaki gonoszt ígér. 3. *Magne sapientia est, revocare hominem, quod malē locutus est;* Nagy bölcheség, embernek azt meg-máfolni, a' mit gonoszúl szóllott. 4. *Si alii quid forte incautiūs nos jurare contigerit, quod observatum in pejorem pergat exitū, illud salubriori consilio mutandum noverimus;* Ha történik az, hogy talám magunk-gondolatlanul valamire meg-esküszünk, mellyet ha meg-tartunk gonoszság vége léfszén; tudunkra légyé, hogy eszesb tanácból meg kell azt változtatni. 5. *Juramenta illicita laudabiliter*

liter solvuntur, damnabiliter observantur; A' tilalmas esküvések dichéretesen bontatnak-fel, kárhozatoosan tartatnak-meg. 6. *Juramentum non est vinculum iniquitatis*; Az esküvés nem hamiságnak kötele.

8. Es, Ez, mind a' két rend-béli Törvényben, külömb-külső példakkal meg-is bizonyodik: Először, *Herodes* példájával; ki vétkezett, hogy nem-szabad ígérteit és esküvéseit meg-tartotta. (*Can. Est etiam. 22. quest. 4.*) Másodszor, *Dávid* Király példájával; ki dichértetik azért, hogy esküvéseit meg nem tartotta, mellyel azt ígérte volt, hogy *Nábált* meg-öli, (*Can. Si aliquid. Ibidem.*) Harmadszor, A' *Parázna* asszony példájával; ki meg-esküött volt azon, hogy a' véle paráználkodo férfűhöz hozzá mégyen. Es, mint-hogy azt nem chelekedte, nem ítéltetik hogy esküvéseit meg-szegte volna, hanem hogy a' mellől észersen ment el. (*Can. Mulieri. Ibidem.*) Negyedszer, egy *Hubaldus* nevűnek példájával; ki meg-esküött volt azon, hogy ágyasát, kívül hit-nélkül élt, feleségül vészi; és a' tulajdon annyát, atyafiaival-eggyütt, a' házból ki-űzi, 's eledelekre nekik sohált

húlt semmit nem ad. Kinek tanáchúl azt adták vólt, hogy esküvéének utolsó részét, úgy-mint tilalmaft, meg ne tartaná. (*Can. Inter cetera. ibidem.*) Ötödször, Az *Alakos* asszonyok példájával: kik esküvéssel kötelezték vólt arra magokat, hogy Ők végig meg-maradnak az ő bűnőkbé, és bujasságoknak gyalázattyában. Kiknek a' Fejedelem azt felelte; hogy a'féle esküvés, és ígérte, Őket nem kötelezi. (*L. Citata, C. de Nuptijs.*)

9. Ezek ha igazak (mely-felől bizonyal el-hittem, hogy sem *Theologus*itok, sem a' ti *Heidelbergai* Törvény-túdo Doktoritok nem kételkednek:) szükségképpé következik, hogy imé részt, mellyet a' fundamentomhoz adtam; *Chak az ígérteket, kötések és alkuvások, egyébképpen szabadok és tisztességesek legyenek*; minden ok-vetetlen a'hoz hozzá kellyen adni. Es azoknak ítéletiből ha oda kell adni, te nem igazán mondottad, hogy az Első fundamentom, az-által a' részmondás-által el-rontatik, és fel-forgattatik. Kivánom itt, hogy igazán a' te értelmeket mond-meg. Hogy-ha mind két rend-béli Törvénynek, és azok magyarázó Doktori méltóságának meg-vetéseből, alítod

alítod hogy te bőlcheb vagy, hogy-sem mint azok; és meg-általkodólan állatod, hogy az oda-felmondott czikkelt a fundamentomtól el kell szakasztani: felelly-meg imez esetre, mellyet im előbe adok. *Pareus*, a' Paráznaságra *Katalin*-nal; és hogy ennek férjének mérget adnak, meg-esküött. A' Kérdés az, Esküvéfét *Pareus* tartatozik-e meg-állani; és annak a' fogadásnak erejéből, tartozik-e paráználkodni, és méreggel valakit meg-ölni? Meg-lásd mit felely. Ha véled, hogy ezt nem tartozol chelekedni: az attúl vagyon, mert a' fogadás rűt, és tilalmas. Es így, a' te vélekedésedből, imez mondást, mellyet a' fundamentomhoz adtam; *Chak a' kötelességek egyéb-képpen szabadok, és tisztességesek légyenek*: a' hoz ugyan hozzá kell adni. Ha pedig itéled, hogy tartozol azt meg-chelekedni: azt is itéled, hogy a' Bűnnek meg-chelekedésére is tartozol. De semmi olly kötelesség minchen, melly embert a' Bűnnek meg-chelekedésére kötelezze. Sem semmi jószágos chelekedetből ollyan kötelesség nem eredhet. Mert egyéb-képpen, a' jószágos chelekedet, jószágos chelekedet nem volna, hanem vétek volna.

vólna. Melynél oktalamb semmi nem lehet.

BECANUS MA'SODIK FONDAMENTOMA.

10. *A' Hitnek és Vallásnak szabadsága, semmi-képpen nem szabad; és ez, a' Keresztén tudománnyal is ellenkezik; az Örököságnak is ártalmas, és veszedelmes.*

E' fundamentom Három részből áll. Első ez: *Libertas Fidei ac religionis, plane illicita est*; A' Hitnek és Vallásnak szabadsága semmi-képpen nem szabad. Mellyet így bizonyítok-meg. A' Hitnek szabadsága, melyről itt szözlünk, abban áll, hogy az Eretnek Vallást, minden szabadon gyakorolhassa, az-az, a' *Donatisták* eretnekiségét szabadon valhassák, és azoknak *Sacramentumi*-val szabadon élhesenek. Ez, kétség-nélkül nem szabad. Mert, mint a' Szent Doktorok azt igazán tanítták, az Eretnekiség nagyobb bűn, hogy - sem a' paráznaság, gyilkosság, lopás. A' Paráznaságnak, gyilkosságnak, lopásnak azért szabad gyakorlása ha semmi-képpen nem szabad; az Eretnekiségnek szabad gyakorlása sokkal inkább nem szabad. Ezt egyes sem tagadgya.

11. Ma-

11. Második rész ez: *Liberum exercitium Hereticae religionis, Christiana doctrina contrarium est*; Az Eretnek Vallásnak szabad gyakorlása, a' Keresztyén tudománnak ellene vagyon. Ennél bizonyosb semmi nem lehet. Mert a' Keresztyén tudomány igaz; az Eretnek Vallás, hamis. De, az igaz a' hamissal ellenkezik. A' hová tartozik ama' Szent Pál mondása, 2. Cor. 6. vers. 14. *Michoda társasága a' világosságnak a' sötétséggel?* Ismég: A' Keresztyén tudomány eggy; *Eph. 4. v. 5. Eggy az Ur, eggy a' Hu, eggy a' Kereszttség.* Az Eretnek tudomány sok-féle, és külömbözdő; *Hebr. 13. v. 9. Külömbözdő's idegen tudományoktól el ne vitesetek.* De, az eggy, és sok-féle, ebben a' dologban, nem külömbé vannak egy-máshoz, mint, Az eggy, és sok Istenek: vagy, mint az eggy igaz Isten, és, sok hamis istenek.

12. Harmadik ez: *Liberum exercitium Hereticae religionis, Reipublica noxium ac perniciosum est*; Az Eretnek Vallásnak szabad gyakorlása, az Ország-nak ártalmas, és veszedelmes. Még pedig két-képpen: Először; A' Lélek üdvösségére-nézve. Mellyet jelent szent

Pál,

Pál, 2. Tim. 2. vers. 17. a' holott az Eretnekek-felől így ír: *Azok beszéde, mint a' fene, eléb-élébb mász.* Mintha mondaná; Mint a' fene hogy ragado betegség, melly minek-utánna a' testnek egy részébe esik, lassan-lassan az egész testet elfolya, és el-rothasztja: Így az Eretnek-ség ragado tudomány, melly minek-utánna eggy Gyülekezetben, eggy vagy két emberbe esendő, apródonként az egész Gyülekezetet elfolya, és elfordítja, ha idején eleit nem vészik. Másodszor; A' külső békeségre-, és csendességre-nézve. Mert a' Hitben-való egygyesség-nélkül, ezt meg nem tarthatni. A' hol azért külömbözdés vagyon a' Hitben, szükség ott vihá-vonyásoknak, és pártolkodásoknak lenni. Ezt bizonyítja Krisztus Urunk, mikor így szól, *Luc. 11. vers. 17. Minden magában meg-hasonlott Ország el-pusztúl.* Ezt bizonyítták majd minden üdö-béli példák. A' Szent Háromság-tagado *Arianusok*, az egész Nap-keleti világot meg-háboríták. A' *Macedonianusok*, Görög-országot: A' *Donatisták*, *Afrika*-t. Nem szóllok a' többiről. És mostani üdöben, *Hollandia*-t michoda zúrja-zavarja, hanem

C

a' ti

a' ti emberiteknek, az-az, a' *Calvinisták*-nak, értelemben külömbözések. A' *Gommaristák*, erővel és fegyverrel üzik, kergetik az *Arministák*-at; *Calvinisták*, *Calvinisták*-at. De halgatni akarok inkább e' felől, hogy-sem szólni; mert ez gyűlöléssel és irégyiséggel tellyes dolog. De azért, hogy lásd *Pareus*, melly igaz legyen a' mit az Eretnek Vallás gyakorlásáról mondek, akarek inkább e' felől valamit jelenteni, hogysem azt tellyeséggel el-titkolni.

BECANUS HARMADIK FONDAMENTOMA.

13. A' Catholicus Fejedelem nem parancsolhattya, nem javalhattya, vagy bé-nem hozhattya a' Hitnek szabadságát; hanem, a' menyire tőle lehet, minden-képpen kell azt ellenzeni. Mindazáltal, a' közönséges jónak ha nagyobb kára-nélkül nem ellenzheti; azt szenvedheti, mint kisebb gonoszt, nagyobb gonosznak el-távoztatásáért, melly egyéb-képpen következnek. Es az Eretnekekkel ha meg-alkuszik a' Hit szabadságának szenvedésén, fogadását meg kell állani.

Ennek

Ennek-is a' fundamentomnak Három része vagyon. Első: *Princeps Catholicus non debet precipere, approbare, aut introducere, sed omnibus modis, quantum fieri potest, impedire liberum exercitium Hæreticæ religionis*; A' Catholicus Keresztyén Fejedelemnek, nem kell parancsolni; javallani, vagy bé-hozni az Eretnek Vallásnak szabad gyakorlását; hanem, a' menyire tőle lehet, minden-képpen kell azt ellenzeni. Következik azokból ez, a' mellyeket már mondtam: 1. Mert, e' féle gyakorlás nem szabad. 2. A' Keresztyén tudománnak ellene vagyon. 3. Az Országnek veszedelmes. 4. Utálatosb a' Parázna-ság, gyilkosság, és lopás gyakorlásánál. Azt pedig kitagadgya, hogy a' Fejedelemnek, a' parázna-ságnak, gyilkosságnak, lopásnak szabad gyakorlását, az ő Országában, a' menyire lehet, minden-képpen kell ellenzeni? Innét vagyon a' Chátfárnak ama' Törvénye: *Nullus Hæreticis ministeriorum pateat locus: L. Nullus. Cod. De summa Trinitate, & Fide Catholica*; Az Eretnekeknek, az ő dolgok gyakorlására; semmi hely ne engedtesék. Ismét: *Arceantur cunctorum Hæreticorum ab illis*

G 2

citté

citis congregationibus turba; Minden Eretnekek seregi, a' nem-szabad gyülekezésektől el-tiltásának. Ismég: *Siquid eruptio factiosa tentaverit, ab ipsis etiam Urbium mœnibus propelli jubemus*: A' pártolkodo támadás ha valamit próbál, hogy még a' Városokból-is ki-űzfenek, azt paranchollyuk. Es, *L. Cuncti. Cod. de Hereticis, & Manichæis: Cuncti Heretici proculdubio noverint, omnia sibi loca adimenda*; Minden Eretnekeknek mindé kétféle-nélkül tudtokra légyen, hogy tőlök minden helyeket el-vésznek. Lásd ugyan ottan a' több Törvényeket.

14. Második része ez: A' *Catholicus* Fejedelem, a' közönséges jónak ha nagyobb kára-nélkül az Eretnek Vallás gyakorlását nem ellenzheti, azt akkor szenvedheti, vagy meg-engedheti, ama' nagyobb kárnak el-távoztatásáért. Nagy méltóságos Könyv-Írók ez értelemben vannak, kik Írásokban szerén-szerte taníttyák, hogy; *Két gonosz-között, ha mind kettőt egyszer'smind el nem távoztathatni, a' kisebb gonoszt kell választani*. Es ennek oka ez; mert illyen esetben, a' kisebb gonosz nem választatik a' menyiben.

ben az gonosz, hanem a' menyiben használ nagyobb gonosznak el-távoztatására, melyet különben el nem távoztathatni. Es így az, hasznos jó név-alatt választatik. Annak-földötte, a' természet, maga, ezt diktállyá, s ezt adgya előnkbe. Mert, a' természetnek izgatafából ki nem vész észébe, hog' bolondság volna, két előnkbe akadott gonosz-között azt választani, a' mellyik nagyobb? Mond-meg magad, *Pareus*; Ha tolvaj, e' kettő-közzül, egyiktől; pénzedtől, vagy életedtől akarna meg-fosztani; inkább akarnád-e életedet, hogy sem pénzedet el-vesztetni? Nem alitom. Intézzük ezt a' hoz, a' miről szöllünk. A' *Donatisták* kérik a' *Catholicus* Fejedelmet, hogy engedgye-meg nekik az ő Eretnekségeknak gyakorlását egy Szentegyházban: Es egyszer'smind fenyegetik, hogy annak ha nem enged, a' *Catholicusok* Szentegyházait mind el-foglallják, és a' *Catholicus* Hitgyakorlását el-vesztik. Mit chelekeszik itt a' Fejedelem? Ha mind kettőt el-távoztathattya, tartozik el-távoztatni. Ha egyiket kell valamellyiket választani; azt választya a' mellyik kisebb. Kiseb gonosz pedig az ő tévelygések

gyakorlására egy Szentegyházat az Eretnekeknek meg-engedni, hogy sem azt engedni, hogy mindenek el-pusztítsassanak, és a' *Catholicus* Hit tellyességgel ki-irtassék. Ebben senki nem kételkedik. Ha te különben értesz, kevéssé eszed vagy.

15. Harmadik ez: *Si Princeps Catholicus paciscatur cum Hereticis de toleranda libertate Religionis, quam sine majori incommodo boni publici impedire non potest, fides pacti servanda est*; A' *Catholicus* Fejedelem, ha végez az Eretnekekkel a' Hit szabadsága szenvedéséről, melyet a' közönséges jónak nagyobb káránélkül nem ellenzhet, végezését meg kell tartani. Ennek oka meg-tettfik azokból, a' melyeket már mondtam: mert a' Hitet, minden szabad és tisztességes kötésben meg kell tartani. Szabad és tisztességes dolog pedig, a' Hitnek szabadságát, nagyobb gonosznak el-távoztatásáért, szenvedni: és annak szenvedéséről, ilyen kételenféggben, a' *Catholicus* Fejedele szabadon és tisztességesen végezhet. Azért, ha kötés téfzen vélek, hitit meg kell tartani. Még elő-fordítom itt, a' melly példát eléb mondek. A' Fejedelem

lem végez a' *Donatisták*-kal, az ő Vallásoknak gyakorlásáról egy Szentegyházban, e' féle gyakorlásnak el-távoztatásáért a' több Szentegyházakban; az-az, fogadást téfzen, hogy a' kisebb gonoszte szenved, nagyobb gonosznak el-távoztatásáért: Tartozik-e hitit meg-tartani, nem-e? Ha mondod, hogy, Meg-kell hitit tartani: engemet miért rongálsz, ki azont tanítom? Ha mondod; hogy, Nem kell meg-tartani: Miért nem kell meg-tartani? Azért-e, hogy a' kötés-tétel, a' mint talám te tartod, nem szabad? Meg-engeded azért, hogy a' hitet meg kell állani, ezzel az okkal; *Chak egyé-kppen a' fogadás szabad legyen*. De, oda-fel ezt tagadád, vagy láttattál tagadni. Mond-meg magyarán, és kerengő beszéd-nélkül, ebben mit értesz.

BECANUS NEGYEDIK FONDAMENTOMA.

16. A' melly ígéretet, vagy fogadást, erővel, vagy félelemmel, hamissan vesznek embertől ki, azt fel-bonthatni, ha az akarja, a' ki méltatlan erő-hatalmat vagy félelmet szenvedett.

Ezért a' fundamentomért mondasz engemet te *Perfidia Magistrum*, Hitetlenségnek mesterének; mellyet az oda-fel említett Irásomban-is bé-írtam. De, hald-meg édes emberem. Hitetlenségnek mestere nem vagyok, hanem azt tanítom, a' mit mind két rend-béli Törvény Doktori, és Magyarázói tanítanak. Azoknak tanítások ez: Ha ki erő-hatalommal, vagy nagy félelemmel hamisan kényszerített alkuvásra, vagy fogadás-tételre; e' féle alkuvás, vagy kötéstétel, úgy vagyon hogy nem tellyeséggel hejába-való; mindazáltal, azt a' Bíró fel-bonthattya, és hejába-valóvá teheti, ha az, a' ki bősűságot (hatalmat, vagy félelmet) szenvedett, a' Birótól azt kívánnya. Ezt az utolsó részt, mellyet te vétkesítesz, mind a' két rend-béli Törvényben fel-találod. Nevezet-kerént pedig, az Egyházi törvényben, *Cap. 2. De his, quæ vi. ezt olvassuk: Unde, quia quæ metu, & vi sunt, debent jure in irritum revocari; mandamus, quatenus prædicto N. cum integritate restituas omnia;* Melyből, miért-hogy, a' mellyek félelemből, és erő-hatalommal léznek, törvény-kerént hejába-valókká kell tétetniök;

niök; paranchollyuk, hogy a' meg-mondott N nak, éppen mindeneket visszaadgy. Ismét ugyan-ott, *Cap. 4. Quæ vi, metu & causa sunt, carere debent robore firmitatis;* A' mellyek erő-hatalomból, vagy félelem-miatt léznek, hatalmoknak erő-nélkül-valóknak kell lenniök. A' Világi törvényben-is, *L. ultima, C. De his, quæ vi: Venditiones, transactiones, quæ per potentiam extortæ sunt, præcipimus infirmari;* El-adások, ajándékozások, alkuvások, mellyek hatalommal vétettek-ki, paranchollyuk, hogy erőtelenekké tétessenek. Es oka ennek ez: Mert a' ki máson hatalmaskodott, vagy annak hamisan nagy félelmet szerzett, azt meg-háborgatta. Tartozik azért azt elébbeni állapottyába állatni: és igazsága vagyon a' másiknak arra, hogy helybe-állatását meg-kívánnya. Es erre néz amaz, *L. Si mulier, ff. quod metu causa: Si metu coactus adivi hereditatem, puto me heredem effici: quia quævis, si liberum esset, noluissem; tamen coactus, volui: sed per Praetorem restituendus sum, ut abstinendi mihi potestas tribuatur;* Ha félelemtől kényszerítettén métem az örökségbe, azt alítom hogy örökösse tétet-

tem: mert noha, ha szabad lett volna, nem akartam volna; mindazáltal kényszerítés-alatt, akartam: de a' Biro által helyembekell állattatnom, hogy nékem a' nélkül el-lételre hatalom adássek. Ha néked ezek, *Pareus*, mind ízetlenek, vess a' *Heidelberga-i* Törvény-túdo Doktorokkal számot. De meg-lásd, hogy azokat-is, ha külömben értenek hogysen te, Hitetlenség mesterinek ne mongyad: mert büntetetlen miattok nem maradék.

E Z I R A S O T S K A N A K E L -
V E G E Z É S E.

17. Eddig vagyon az én-tőlem írott Fondamentomoknak újonnan elő-for-gatása. Most nyilván kérdem tőled; A' te ítéleted-szerént, azok igazak-e, vagy hamisak? Ha hamisak: mutasd-meg hamis-voltokat; és egyenként ad előmbe, mindenikben mihoda vétek legyen: és azoknak a' méltóságos mon-dásoknak, 's okoknak, mellyekkel azokat állattam, eleit venni miképpen kel-lyen. Es azt kívánom, hogy ezt vagy írással chelekedgyed, melly világ-elei-be kellyen; vagy a' te *Heidelberga-i* tanítványid-előtt, kik talám hozzád men-nek,

nek, és ebben tőled egy bizonyos értelmet fognak kívánni.

18. Ha igazak (mellyet azt tartom hogy meg-fogsz engedni,) nem kell őket vétkesíteni. Következest-is azokból mást, igazság-szerént ki nem hozhatni, hanem a' melly igaz legyen. Mert a' *Dialecticus*-ok regulá-ja az; hogy, *Ex vero, non nisi verum*; Igazból egyéb nem következik, hanem igaz. Mélyből az következik, hogy én ezekben ártatlan vagyok, 's te ártalmas, vagy, vétkes vagy. Mert a' Fondamentomok-is, mellyeket én írtam, igazak: Es hasonlóképpen a' következtetések-is mind, a' mellyek azokból igazán ki-hozatnak, igazak. De te vétkes vagy: Mert az én Fondamentomimból sok következtetéseket faharsz-ki, mellyeket te képteleneknek mondasz. Azok, vagy képtelenek azért, vagy nem. Ha képtelenek, telész vétkes, kiaz igaz fundamentomokból, igazság-ellen, képtelen következtetéseket faharsz-ki. Ha nem képtelenek; így-is ismét vétkes lesz, ki irégyfégsen képteleneknek tetteted, a' mellyek nem képtelenek. Akár-mi mongy-is itt, rekesztve vagy.

19. De hogy nyilván meg-tessek mellyek

mellyek, és michodások légyenek azok a' következesek, mellyeket az én Fundamentomimból ki-facharsz; im ez egy, vagy két példával meg-mutatom. Az én utolsó Fundamentomomból azért, így okoskodol. *Becanus* azt tanítja, hogy a' Fogadásokat fel-bonthatni. Az *Evangelicusok* azért, a' *Pápisták*-kal bátran kötve-féget miképpen tehetnek, ha szabad a' *Pápisták*-nak, a' velők egyszer tett kötést, az ő akarattok-szerént fel-bontani, és hejába-valóvá tenni? Melyre így felelek. En azt tanítom, a' mit a' Törvénytudo Doktorok tanítanak, hogy, Az erő-hatalommal, vagy félelemmel hamisan ki-vett fogadásokat fel-bonthatni; melly igaznak igaza. Nem azt tanítom pedig egy-általlyában, hogy, Akár-mint, 'shogy tett kötést, 's fogadást fel-bonthatni. Azért engemet ennyiben meg-fértesz. Az *Evangelicusok* pedig (így nevezed a' *Calvinisták*-at) a' *Pápisták*-tul, ha fogadásokat erő-hatalommal, és félelem-alatt vésznek-e ki, arról semmit nem szólottam. Alattomban, ha te bizony-gyanánt vészted ezt magadba, hogy fogadásokat hamisan vésznek-e ki tőlők, immár így atyádsz fiainak.

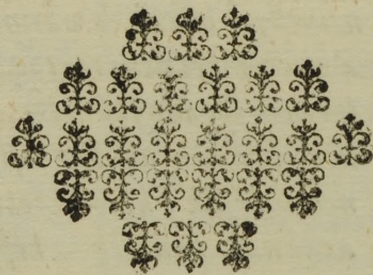
fiainak vagy vádolója. Meg-lásd, hogy a' melly vétkekre ajok mondasz, törvénszerént meg-bizonyíttad. Azt pedig ha bizony-gyanánt nem vészted, mit pörlesek velem? Bizony az én fundamentomom, mellyel te gonoszúl élsz, egy-aránt tartozik mindenekre, a' kik hamisan, erő-hatalom-, vagy félelem-alatt vésznek-e ki valami Fogadást, akár *Pápisták*, 's akár *Evangelicusok* légyenek; akár *Catholicusok*, akár Eretnekek. Mert nagy jó módgyával így okoskodhatom: A' mellalkuvást valaki erő-hatalommal, vagy félelem-alatt hamisan vész-e ki, azt meg-másolhatni. De (példának-okáért) ez alkuvást, a' jószágnak örökben el-adása-felől, erő-hatalommal, és félelem-alatt vette-e ki N. Péter, *Catholicus*, vagy *Donatus* eretnek. Ezt azért az alkuvást fel-bonthatni. Melly kötésben, *Major*, az Első mondás, igaz. *De Minori*, A' Másik-felől vagyon kérdés, ha igaz-e, nem-e. Ha igaz: *Conclusionem*, a' Harmadik imé mondásnak; Hát azt az alkuvást fel-bonthatni; szükség-képpen igaznak kell lenni. Ha pedig hamis, semmi nem kél belőle. A' Szent *Pál* írásából, *1. Cor. 6. v. 10.*, ez az okoskodás, a' hozhaszon-

hásonló. A' Rézgegek, mint Szent Pál tanította, az Isten országát nem bírják. De, imez *Catholicus*, vagy amaz Eretnek, részeges. Azért, ime' *Catholicus*, vagy amaz Eretnek, Isten országát nem bírja. Azt tartom, hogy galibálkodásodat, és chalárdságodat eszedbe vészed.

20. E'hez más példát adok. Az én Második fondamétomomból így okoskodol. A' Hitnek szabadsága, mint *Becanus* tanította, ugyan semmi-képpen nem szabad. A' *Becanus* értelméből azért, a' Hitnek szabadsága-felől nem szabad alkudni; melly az ő harmadik Fondaméntomával ellenkezik. Meg-felelek. Te mindenkét egybe-zúrsz, zavarasz. Más, A' Vallásnak szabadsága; vagy, Az Eretnek Vallásnak szabad gyakorlása: 's más annak a' gyakorlásnak szenvedése. Az Eretnek Vallásnak szabad gyakorlása soha sem szabad, és a' felől alkudni nem szabad. De annak a' gyakorlásnak szenvedése lehet szabad; és ezért, szenvedése-felől valaki szabadon ígéretet tehet. El-hagyom több hiúságodat, mellyekkel az Olvasót akarod meg-chalni. Es, ugyan valóban kérlek tégedet, hogy ez te vénségedben, arra viselley inkább gondot, Isten-

Istennek, a' Szeretet-által, miképpen lehetsz kedvében, és mint üdvözülhetsz; hogy sem mint chalárdság- és patvar-által, felebarátodnak miképpen árt-hatsz. Ezt chelekedgyed, és élj.

V E G E.

Ha va-

Ha valamelly férfin Fogadást
 téssen az Urnak, vagy ma-
 gát esküvéssel kötelezi:
 meg ne szegje szavát, hanem
 mind be-teljesítse a' mit
 fogadott; Num. 30. v. 3.
 Vannak olyak-is némellyek, a'
 mellyekkel, bár Fogadást ról-
 lok ne tegyünk-is, tartozunk;
 némellyek olyak-is vannak,
 a' mellyekkel nem tartozunk,
 ha nem fogadjuk: De, mi-
 nek-utánna azokat Isten-
 nek ígérjük, köteleztetünk
 azoknak szükség - képpen
 meg-adására: S. Aug. Et
 habetur, 18. qu. 1. c. Sunt
 quædam.

AZ

AZ
 ISTENNEK ADOTT
 HITNEK MEG-TAR-
 TASA'ROL.

Vagy,

A' MELLY BARÁTOK A' LU-
 therek-hez, 's Calvinisták-hoz szöknek,
 és ott meg-nőfnek, Istennek adott hitö-
 ket (fogadásokat) ha meg-
 tartják-e?

Mostani üdöben az
 igen köz dolog, hogy Ba-
 rátok, a' Szerzetes életet
 mikor meg - únták, 's
 azon - közben Kalastro-
 mok-kivül a' Catholicu-
 sok-között nem mernék az ö akarattyok-
 szerént élni; a' Lutherek- vagy Calvinisták-
 közzé szöknek, és ott, arra, mint-ha Pri-
 vilegiomot, szabadságot, és engedelmet
 nyertek volna magoknak, öltözetöket
 el-vetvén, és Istennek tett fogadások-
 nyögét, mellyel meg valának kötelezve,
 el-szakasztván, magokat szabadosb élet-

D

re ad-

re adják, és kiváltképpen, meg-nőstnek, 's Predikátorokká lesznek. Így chelekedek *Bucerus, Zvinglius, Petrus Martyr, Pellicanus, Ochinus, Oecolampadius*, és egyebek számtalanon, kik, a' *Luther* példája-szerént, el-hagyván a' Házasságnélkül-valo-létet, és Szerzetes élet állapattját, melyre magokat Istennek szabad-akarattjok-szerént kötelezték vala, testi Házasságra vetemedtek; és Barátokból férjakké 's Predikátorokká lettek. Azokat, mások naponként követik.

2. A' Kérdés azért az; E' féle szökött Barárok, Házasságnélkül-valo élésre, magokat Istennek fogadásokkal kötelezések-ellen, jó lelki-ismérettel Feleséget ha vehetnek-e? Vagy (mely azontérfi,) Azt kellyen-e felőlők tartani, hog' Hitőket, mellyet a' Házasságnélkül-valo éléseknek fogadásával Istennek adtak, meg-tartják? Három értelmet talállok ebben. Az Első, magoké az Elszökteké, kik-felől a' kérdés vagyon. Ezek azt mongyák; hogy ők jól chelekednek; és amazt; *Genes. 1. v. 22. & 26. Nevekedgyetek és sokasodgyatok*; úgy magyarázzák, hogy Isten azt ő-nékiek mondotta. Sőt kivált-képpen-valo boldogságokat

ságokat a' Feleségben helyheftetik; mint *Erasmus* bizonyította; *in Epist. ad Stribarum*; holott azt mongya, hogy azokközül eggy, *Basilea*-ban, közönséges helyen, magát Hitre kötelezésekör, ezt mondotta: *Testamentum Christi est: Crescite & multiplicamini*; A' *Kristus* testamentoma ez: Nevekedgyetek, és sokasodgyatok. Kémég másutt, *in Epist. ad Fratres Inferioris Germania*, így ír felőlők: *Ubi contingit Uxor, occiditur, Valete & plaudite*; Mihelyen Feleséghez jutnak, ilyen éneklést téstnek; Legyetek egészségben 's örüllyetek. Még-is másutt, *in Epist. ad Wilibaldum*, ezeket írja: Ez U'j Egyházi emberek, csak kettő keresnek, Fizetést 's Feleséget; a' többit nékik az *Evangelium* meg-adja; az-az, szabadságot, hog' úgy llyenek a' mint akarják. E'hez a' Ki-szöktek értelméhez ragaszkodnak a' *Lutheristák* és *Calvinisták* mind. Minnyájan ezen-egy dalt fűjják.

3. A' Második Ertelem, *Erasmus*-é; ki azt mongya, hogy azon ő igen chudálkozik, hogy a' *Lutherék*'s *Calvinisták*, az ő szökött Barátiokkal, egy résről hánnyák vetik, hogy ők a' Szent Lélektől vifeltetnek; 's más-felől olly hajlandók

a' testi gyönyörűségekre; a' Szent Lélek mint-ha egyéb sem volna, hanem Testnek lelke. Mert együtt, *in Epist. ad Fratres Infer. Germania*, azokról így ír: *Ki ne chudálkozzék méltan azon, hogy ez Új Evangelisták, Felelég-nélkül nē elhetnek? Estováb; Mi veszely ez a' nagy katzérság? Honnan vagyon ez a' testnek ily nagy engedetlenisége azokban, kik azzal kérkednek, hogy ők a' Szent Lélektől vezerettenek? Gyönyörűségesen tréfalódik pedig, a' Luther Barátnak az Apátzával nőszelében. in Epist. ad Danielelem Mauchium Ulmanum*, a' holott a' többi-között ezeket-is írja: *A' Montinus kedves levele meg-felelésre, nem tudom úrességem, most ha léssen-e. Mongy szép dolgot néki: Luther, melly legyen szerenches, a' bölch emberek palástyából ki-verköz vén, meg-nézőtt; a' Borna nevezetes nemzet-ségből, szép huszon-hat esztendő leányt vett, a' mellyel semmit sem adtak, és a' ki az Apátzaságot még az-előtt el-hadta volt. Es hogy tudgyak, melly igen szerenches házasság volt; a' menyegző öröme után, nem sok nap-múlva az új Meny-asszony fattyat vetett. E'hez közel-járok, a' mit Justus Baronius ír, In suo Opere de Prescri-*

Prescriptionibus; Luther, úgy-mond, *regnap Barát volt, ma Vő-legény, hólnap Férj, hólnap-után Apa.*

A' HARMADIK értelem, a' régi Szent Atyáké, és minden *Catholicusok*-é; kik eggyező értelemmel tanítták, hogy e-féle emberek, kik a' Házasság-nélkülválo élésre magokat Istennek fogadással kötelezések-után Feleléget vesznek magoknak, nem csak fajtalanok, buják és katzérok, mint igazán mondotta *Erasmus*; de még hitetlenek-is, és paráznák, sőt a' paráznáknál aláb-valók. Melly értelem, kétség-nélkül igen igaz; és azt, imez kevés Tanúságokban magyarázhatni-meg.

I. A' Keresztyén ember, minek-előtte szabad-akarattyából választ magának valamely élet nemét, sem a' természet törvényének, sem az Istennek kötelezéséből nem tartozik, hogy, egy-általlyában v. g. meg-ház-sodgyék, vagy örökké házasság-kivül ellyen: hanem, a' míg még szabadságában vagyon, ezek-közzől azt választhattya, a' mellyiket akarja.

II. Ha jó akarattyából a' Házasságot

választja, nem vétkezik: ha szabad-
akarattya a' Házaság-nélkül-va-
lo lételt választja, úgy sem vétkezik.
Mert magában mind kettő szabad, 's
tisztaságos. A' Házaság-kivül-valo
tiszt élet mindazáltal, fellyeb-valo
a' Házaságnál: és annak tartására,
valaki magát Istennek tett fogadással
kötelezheti.

III. Minek-utánna valaki a' Házasá-
ban élést választotta, és immár házai-
ságra valakinek magát volta-képpen
ígérte; tartozik annak fogadását meg-
tartani: Es valamely elcibe-akadott
nehézségek-miatt, a' köztök-lett alku-
vásban, az ő akarattya-szerént hátra
nem álhat.

IV. Hasonló-képpen, minek-utánna
valaki a' Házaság-nélkül-valo Tisza
életet választotta, és immár Istennek
volta-képpé nőtelen életet ígért; itt-
is tartozik Hitit meg-állani: Es az ő
akarattya-szerént, valamely nehez-
ségekért, fogadásában hátra né álhat.

V. A' ki a' törvény-szerént-valo Há-
zaságból vissza-ugrik; magát hitetlén-
ségnek, hamiságnak, paráznaságnak,
fentség-rontásnak bűnébe ejti. Azon
bűnök-

bűnökbe ejti magát az-is, de sokkal
terhesben, a' ki az Istennek egyofzer
fogadott Tisza életnek követésétől
vissza-ugrik.

VI. A' kik hozzájuk fogadgyák, óltal-
mazzák, és egyet értenek valakivel,
a' ki vissza-áll Fogadásában, mellyel
Házaság-kivül-valo Tisza életre kö-
telezte magát, és Istennek adott Hitit
meg nem tartja: nem chak az eddig
elő-írált bűnökbe, ugy-mint, hi-
tetlenségbe, hamiságba, paráznaság-
ba, fentség-törésbe; de még Eretnek-
ségnek bűnébe-is esnek.

VII. Ezt chelekezik a' *Lutherek* és *Cal-
vinisták*. Mert a' szökött Barátokat
hozzájuk fogadgyák, és azok chele-
kedetit nem chak helyben hadgyák,
de még azt-is mongyák, hogy annak
ugyan úgy kell lenni. Látsák azért a'
Lutherek, 's *Calvinisták*, ők michodá-
fok legyenek.

5. E' Tanúságok-közzől, a' *Luthe-
rek* 's *Calvinisták* némellyeket meg-en-
gednek, a' többit ismég nem. Az Előők,
hozzu bizonyítás-nélkül nem hőköl-
ködnek. Az Utólsókat, a' régi Szent
Atyáknak, és az egész Anyafentegyház-

nak eggyező értelmekből noha megbizonyíthatnám; mindazáltal, hogy ilendőnél hofább ne legyek, csak Kétképpen bizonyítom. Először; a' Szent Írásból. Másodszor; a' Szent *Agoston* írásából. E' két Törvény-tévő Birák-előtt, az Ellenkezők magokat el nem vonhatják. A' Szent Írás-felől, ez nyilvánvaló. Szent *Agoston*-felől, *Luther* ilyen írást téken: *Agoston nem csak Keresztén, de még a' Kereszténységnek minden Doktorinak Doktorává lett; úgy hogy az Apostolok-után, a' Keresztén Anyaszentegyházban a'hoz hasonló senki nincsen.* Azért, ha a' Szent Írásból, melyet az Ellenkezők méltán bőchülnek; és ísmég Szent *Agoston*-ból, kihez az Apostolok-után egyenlő senki nincsen, megmutatandom, hogy igaz a' mit a' *Catholicusok* tanítanak: nem látom, többet tőlem mit kívánhasanak. Im azért a'hoz fogok.

AZ ELSŐ TANUSA'G.

1. A' Keresztén ember, minek-előtte magának szabad-akarattyából bizonyos

élet

élet nemét nem választ, semmi Törvénynek, sem a' természet-szerént-valónak, sem Isten törvényének kötelezéséből né tartozik azzal, hogy egy-általlyában vagy megházasodgyék, vagy mind éltig Házasság-nélkül légyen: hanem, a' míg állapattya még éppen vagyon, e'kettő-között egyiket akár-mellyiket azt választhattya, a' melyiket akarja.

2. E Tanuságnak Két része vagyon: **Eggyik** az; hogy A' Keresztén embert, semmi Törvény nem kételeníti Házassáfra, sem a' Természetnek törvénye, sem az Istené. **Ma'sik** az; hogy Semmi Törvény nem kételeníti, sem a' Természetnek törvénye, sem az Istené, hogy mind éltig Házasság-nélkül maradjon.

Az Első részt meg-bizonyítom; 1. Mert,

D 5

ha vol-

ha volna valamely Törvény, akár a' Ter-
méketnek törvénye, 's akár Istené, melly
mindeneket kényszerítene a' Házasság-
béli állapotra: mindazok vétkeznének,
a' kik meg nem házasodnak. Vétkezett
vólna tehát Krisztus Urunk, Keresztelő
Szent János, Szent Pál Apostol, és több
fok Szent Férfiak, az eleve- való Anya-
szentegyházban, a' kik Házasságra mago-
kat soha sem adták. Vétkezett vólna az
Angliai Ersebet Királyné asszony: mel-
lyet mindazáltal a' *Lutherok* 's *Calvini-
sták* nem akarnak. Vétkeznének most,
valakik a' Kereszténységben Özvegy éle-
tet élnek. Mellyet ki hidgyen? 2. Kri-
stus Urunk, és Szent Pál Apostol, min-
ket a' Házasság-nélkül- való életre, és
Szűzességre intenek. Azt nem eheleked-
nek, a' Házasság ha meg vólna paran-
cholva.

3. MONDOD: Isten a' Házasságot
meg-parancholta; mikor, *Gen. 1. v. 22.*
26. ezt mondotta: *Nevekedgyetek, és*
sokasodgyatok. FELELET. Isten azo-
kat a' kőkat egy-ker mondotta első Szű-
leinknek a' Paradichomban; és egy-ker
Noé-nak, és az ő fainak a' víz-özön-
után, minek-utánna a' bárkából ki-
mentek

mentek vólna. Mind kettőnek már
Házasságok-után mondotta. Azokkal
a' kőkkel azért, nem parancholta nekik,
hogy meg-házasodgyanak, mint-hogy
már házasok valának; hanem meg-ál-
dotta őket, hogy bőv magzatokat néze-
nek az Emberi nemzetnek meg-ápo-
ritására, melly akkor igen kichiű vala.
Ez magából meg-tették a' Szent Írásból,
Mert, *ELŐSZÖR*; Bizonyos az, hogy
már *Noé-nak*, és az ő fainak, az-előtte
hogy a' bárkába bé-mentek, vólta fele-
ségök: *Bé-méne*, ugy-mond, *Gen. 7. v. 7.*
Noé, és az ő fiai, az ő felesége, és az ő fiaik
feleségei ő-véle a' bárkába, az őzön-víz-
miatt. MASODSZOR; Bizonyos az-
is; hogy azon *Noé, és az ő fiai, feleségei*
stül jüttek-ki a' víz-özön-után, a' bár-
kából: Ki szálla azért, ugymond, Gen.
8. v. 18. Noé, és az ő fiai; a' ő felesége,
és az ő fiai feleségei ő-véle. HARMAD-
SZOR; Bizonyos még az-is, hogy Fe-
leségekkel minek-utánna ki-hállottak
a' bárkából, akkor mondotta nekik ezt
Isten: *Nevekedgyetek és sokasodgyatok.*
Mert a' Szent Írásban ez nyilván vagyon.
Melyből világosan követekezik, hogy é
beszédekben parancholat a' Meg-háza-
sulásra

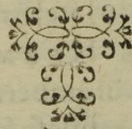
fuláfrainchen, mert már házafok voltak. hanem áldás vagyon, a' maradékok terjesztélére. Es ezt jelentik az Irátnak imé kava; *Gen. 9. vers. 1. Meg-áldá Isten Noet, és az ő fiait, és monda nekik: Nevekedgyetek és sokasodgyatok, és tölt sētek-bé a' földet.*

4. Első Szüléinkről-is Ezent mondom. Mert, mingyárt Házaság lett azok-között, mikor Isté az aluvo *Adám* chontyából, *Eva*t formálta. Mert álmából fel-serkenvén, mondott *Adám*, *Gen. 2. v. 23. Ez most chont az én chontomból, és test az én testemből. Ez hívatik férfinak, mert férstől vétetett. Annak-okaért el-hadgya az ember atyát és anyját, és az ő Feleségéhez ragasszódik.* Melly bekédekkel Három dolgot j. lent. 1. Hogy *Eva*, az ő felesége. 2. Hogy nagyobb köteletség vagyon a' Férj és Feleség-között, hogysen a' Szülék és magzatok-között. 3. Hogy ez, a' Házaságba-valo eggesülés, mell' akkor ő közte és *Eva*-között lett, a' Kritt⁹ eggesülésének az Anya-*ketegyház*ba, peliaztta vólt. Mert az *Adám* kava; *Szent Pál, Ephes. 5. vers. 32.* így magyarázza: Ez nagy titkos Sēt-*ség; en pedig, a' Krisztusban, és az Anya-*

Sentegy-

Sentegyházban, mondom. A' mit azért az-utan mondtak első Szüléinknek; *Nevekedgyetek és sokasodgyatok:* abban ninch a' Meg-házafuláfról-*valo* parancholat; hanem tettetes áldás, az Emberi nemzetiségnek terjesztélére.

5. A' Tanuságnak MASODIKR E-sze az; hogy, A' Kereszttyén ember, semmi Törvényből, sem Isteniből, sem természet-herént-*való*ból, Házaság-nelkül holtig, a' maga meg-tűrtefére, nem köteles. Ezt a' *Lutherek, 's Calvinisták,* könnyen meg-engedik. Es ennek oka nyilván-*valo:* mert egyéb-képpen, a' Házasággal-*valo* élés, melly a' Szűz életnek követésével meg nem maradhat, a' Termésetnek, és Istennek törvényével meg vólna tiltva; és így, törvény-herént-*valo* Házaságból magzatokat nemzeni, szabad senkinek né vólna; melly merő hamiság. Es, a' kik régen illyen értelemben vóltak, az Anya-*Sentegyház* azokat, mint Eretnekeket, sententziázta.

MASO-

MÁSODIK TANUSA'G.

1. **A'** ki szabad-akarattya'ból Házasságot választ magának, nem vétkezik; az-is, a' ki önkén, jó kedvéből Házasságtól maga meg-vonyást választ, nem vétkezik. Mert magában mind kettő szabad, és tisztességes. Az Házasságtól embernek maga meg-vonyása mindazáltal, fellyeb-való a' Házasságban élésnél: Es erre valaki magát Istennek fogadá'ssal kötelezheti.

2. E' Tanuságnak Négy Rése vagyő: **ELSD** az, hogy, A' Házafodás szabad: és valaki, bűn-nélkül meg-házafodhatik. **MÁSODIK** az, hogy, A' Házafulás-nélkül-való létel szabad, és azt bűn-nélkül tarthatni. **HARMADIK**; hogy, A' Házasság-kivül embernek maga megtűrtetése, a' Házafulásnál fellyeb-való.

NEGYE-

NEGYEDIK; hogy, Valaki kötelezheti magát Istennek tett fogadá'ssal, a' Házasság-kivül maga meg-tartóztatásra.

3. Az **ELSD** Részét ennek, Sz. Pál Apostol tanította, 1. Cor. 7. vers. 28. *Ha Feleséget ves, magadnak, nem vétkezel: és ha Férhez mégyen a' Szűz, nem vétkezik. A' M Á S I K* Réfét-is, ugyan ott tanította, vers. 8. *Mondom pedig a' Nőteleneknek, és az Őzvegyeknek; Jóné-kik ha úgy maradnak, a' mint én-is: azaz, Házasság-kivül magokat ha megtűrtetik. A' HARMADIKAT, vers. 38. tanította: A' ki azért Szűz leányát házasságra adgya, jól chelekeksi; és a' ki nem adgya, jobban chelekeksi. Es ennek ez oka: Mert a' mikor két állapot össze-vettetik, kétféle-nélkül az fellyeb-való, melly az Istennek szolgálattya'ra hasznosb: Hasznosb pedig, Házasság-kivül embernek maga meg-tartóztatása, mint sem a' Házasság, mint Szent Pál az említett helyen meg-vallja, vers. 32. mikor így áll: *A' ki Feleség-nélkül vagyon, fogalmatos azokra, mellyek az Ur-Istené, mint-testvérek Istennek. A' ki pedig Feleséggel vagyon, fogalmatos azokra, a' mellyek e' világe, mint testvérek a' Feleségének, és meg-öflött.**

A Fele-

A' Felelőssel- való éléstől azért embernek maga meg-tartóztatása, fellyebb- való, hogy sem a' Házasság.

4. A' NEGYEDIK RÉSZT, hogy valaki magát a' Házasság-kivül végig maga meg-tartóztatásra Istennek Fogadásal kötelezheti, vakmerőség-nélkül nem tagadhatni. Mert a' régi Sz. Atyák, Szent Agostonnal, mind ebben az értelemben vannak. Es ezt a' Szent Írásból Három-réd-béli példából bizonyították: 1. Bóldog Ágoston példájával. 2. Azoknak a' Herélteknek példájával, kik magokat Meny-országért meg-herélték. 3. Némelly Ágoston' embereknek példájával, kiket szent Pál, a' Tísta életre Istennek tett fogadások által-hagásokért, meg-feddett.

5. Szűz Maria-felől ezt olvasuk, Luc. 1. vers. 34. *Monda Maria az Angyalnak; Mint leszen ez, mert férfiat nem ismerék?* Mint-haezt mondaná; Hogy lehet az, hogy én méhembe fogadgyak, és fiát hűllyek, mikor magamnak fogadásal a' Tísta életre Istennek kötelezés-miatt, nekem Férfiat ismérnem nésszabad? Így magyarázza Szent Agoston ezt, *In Lib. de Sancta Virg. cap. 4.* holott ilyen

ilyen írást téken: *Mint leszen ez, mert Férfiat nem ismerék? Mellyet bizony nem mondana, ha maga Szűz eszéke-felől már az-előtt Istennek fogadást nem tett volna.* A' több Szent Atyák-is, hasonló-képpen magyarázzák.

6. A' Heréltek-felől, illyent olvasunk, Matt. 19. vers. 12. *Vannak Férfiságtalanok, kik az anyyok méhéből úgy születtek: és vannak Férfiságtalanok, kik az emberektől lettek: és vannak Férfiságtalanok, kik magokat meg-herélték Mennyeeknek-orzágaért.* A' ki meg-foghattya, fogja meg. Mit téken, Magát meg-herélni Mennyeeknek-orzágaért? Nem egyebet, hanem, a' Meny-ország meg-nyerésének kívánsából, a' Házasság-kivül Istennek tísta életre magának fogadásal kötését, és a' meg-házasodásra- való szabadságának el-vágását. Szent Agoston, *in Lib. de Sancta Virginit. cap. 23.* Igazában, úgy-mond, mit; világosban mit lehetett mondani? Krisztus mongya, Igasság mongya, hogy azok, a' kik istenes szándékból Felelőség-vételül magokat meg-fogják, magokat a' Meny-országért meg-herélik. Es visont, az emberi Hívság, istentelen vakmerőségből, azt vitatja

tattya (a' Lutherék és Calvinisták ezt vegyék eszökbe,) hogy azok, a' kik azt chelekesik, a' Hazasággal-járo nehezségeinek mostani szükségét - távoztatták-el; Meny-országban, másoknál többet semmit nem véssnek.

7. Az A'hány'emberek-felől ezt olvasuk, 1. Tim. 5. v. 11. Az iffju Özvegyeket pedig, el-távoztasd. Mert minek-utánna bujálkodandnak a' Krisztus-ellen, Férjhez akarnak menni: kárhozáttok lévén, hogy az első hitet meg-segték. Holott, az Első hiten, Istennek a' Tízta életre-valo Fogadás-tételek értetik, mint minden régi Szent Atyák magyarázzák. Szent Agoston, a' Szent Szűzességről- valo könyvében (mellyet az Ellenkezők nem örömezt olvasnak,) Cap. 33. Kárhozáttok lévén, ugy-mond, hogy az Első hitet meg-segték; az-az, abban, a' mire Istennek elsőben Fogadással kötelezték magokat, meg nem állottak. Ismét, Lib. 1. de Adulterinis Conjugis. cap. 24. mond: Melyből, az Apostol némellyekről, a' kik Istennek Tízta életre fogadást tésnek, és ostan férjhez akarnak menni; Kárhozáttok lévén, ugy-mond; mert első hitőket meg-segték. De még-is, in Psal. 75.

Mit

Mit mond pedig, ugy-mond, némellyek-felől, a' mellyek Fogadást tettek, és meg nem adták? Kárhozáttok lévén, ugy-mond; mert első hitőket meg-segték: Fogadták Istennek, s meg nem adták.

8. A' Szent Írásból azért, és Szent Agoston-ból, eléggé meg vagyunk bizonyítva, hogy Istennek a' Tízta élet fogadás, az eleve-valo Anyaszentegyházban köz dolog volt: Es bizony, Krisztus Urunk dichéri azokat, a' kik Istennek é-féle Fogadással magokat szabad akarattok-herént meg-kötelezték; vagy, mint ő Főisége szól; kik a' Meny-országért magokat meg-herélték. Szent Pál pedig kárhoztattya, a' kik Istennek Fogadást tettek ugyan, de fogadásokban meg nem maradtak.

HARMADIK TANUSA'G.

1. A' ki egyszer a' Házaság-béli állapotot választotta, és immár házaságra magát volta-képpen málnak ígérte; annak adott hitit tartozik

E

meg-

meg-állani: Es valami eleiben akadott nehélségekért, a' köztök lett végezés-mellől, az ő akarattya ízerént, el nem mehet.

2. E' Tanuságnak Két Rése vagyon: **E G G Y I K** az; hogy, Az, a' ki másfal okve-házafodott, hitinek megtartására tartozik. **M A S I K**; hogy ez a' köteletség, valamelly alkalmatlanságokért, vagy nehélségekért, mellyek a' Házafság állapotban gyakorta találkoznak, meg nem hűnik. Az **E L S Ő R É S Z T**, Szent Pál taníttya, *Rom. 7. v. 2.* ilyen hőkkel: *A' melly Afsony Férfin-alatt vagyon, a' Törvényhez kötöttet: ha pedig meg-hal Férje, meg-öldoztatott a' Férje törvényétől.* Másutt-is; *1. Cor. 7. vers. 39.* *Az Afsonyi állat köteles a' törvényhez, a' menyü ideig a' Férje él.* Es ebből bizonyíttatik-meg az **U R O L S O R É S**; Mert a' Házafság törvényének kötelezése meg nem öldatik, hanem a' Házafságban-lévőknek, egyiknek valamellyiknek halálával. mint Szent Pál nyilván mongya. Tehát, valami nehélségek-miat, mellyek mind

mind két személynek éltökben találkoznak, meg nem hűnik. Innét, igazán tanítták a' Szent Doctorok, hogy A' Házafságnak kötele meg-öldhatatlan: és ebben különbözz egyéb alkuvásoknak kötelezésétől, mellyek bizonyos esetekben törvény-ízerént fel-bontathatnak.

3. **K É R D E D**; A' melly Házafság azért egyker törvény-ízerént ment végbe, azt ugyan semmi esetbél nem bonthatni-e? **E' K É R D É S T** a' Farisaeusok támasztották Krisztus Urunk-eleibe, az Evangeliomban, *Matth. 19. vers. 3.* Járulának ő-hozzá a' Farisaeusok, kísértvén és mondván; *Embernek ha szabad-e Feleségét el-bochtani akár-mi okból?* Ki felelvén, monda nekik: *Nem olvasztátok-e, hogy a' ki az Embert teremtetten kezdettől fogva, férfiúvá és afsony állattá teremtetten őket?* és monda: *Ezért el-hadgya ember attyát és anyját, és Feleségéhez ragaszkodik, és ketten egy testben lesznek. Azokáért, már nem kettő, hanem egy test. A' mit azért Isten egybe-íserzett, az ember el ne válassza.* Mondának amazok: *Miért parancholta tehát Moyses, hogy El-válás levelet adgyanak neki, 's el-bochtassák?* Monda nekik: *Mert Moyses a' ti sívotek*

keményféjéért engedte-megnéktek hogy el-bochássalok Feleségeket ; eleitül-fogva pedig nem úgy volt. Mondom pedig nektek, hogy, valaki el-bocháttya Feleségét, hanem ha a' paráznaságért, és más veszen, paráználkodik.

4. Ebből a' Krisztus Urunk feleletiből, azt hozzuk-ki ; E L S Ő S Z Ő R ; hogy, A' Házaság, az első szerzéséből, melly Paradichombá lett, fel-bonthatatlan volt : A' mit Isten egybe-szerzett, azt ember el-ne valassa. M A S O D S Z O R ; hogy Igaz, hogy a' Sídóknak meg volt engedve, hogy Feleségektől el-válhassanak : Ez mindazáltal az engedelem, a' Házaság szerzéssel nem volt eggyező (eleitül-fogva, úgy-mond, nem volt így :) hanem a' Sídók keménysége, és gonolsága szerzette. H A R M A D S Z O R ; hogy azon engedelem, az Evangeliomban viška-vonyatott ; és ezért, a' Házaság a' Keresztényekneknel tellyességgel el-választhatatlan, a' mint az első szerzésében volt. N E G Y E D S Z E R ; hogy Eggy esetben, tudni illik, a' paráznaságnak esetiben, szabad ugyan a' Feleségnek el-bochátása, az eggyütt-lakásfra 's hálásfra-nézve : de azért, a' halál-kivül, semmi más esetben más

más Feleséget vehetné szabad. Ide hól gál Krisztus Urunknak ama' módása, Mar. 10. ver. 11. Valaki el-bocháttya Feleséget, és más veszen, házasság-törésbe esik ellene. Es ha az Afszonyi állat el-hadgya Férjét, és máshoz megye, paráználkodik. Másutt-is ; Luc. 16. ver. 18. Valaki el-bocháttya a' maga Feleségét, és más veszen, paráználkodik : és a' ki Férjétől el-bochátottat veszen, paráználkodik. Itt semmi választás nincsen. Azért Szent Pal-is, valakinek ebből minden ki-vétele-nélkül hól, Rom. 7. v. 2. é felől ; A' melly Afszony (úgy-mond) Férjén-alatt vagyon, míg a' Férjén el (bár paráználkodo legyen-is) a' törvényhez köttetett. Ha pedig meghal a' Férje (nem mongya ; Ha paráználkodo legyen Férje,) meg szabadult a' Férje törvényétől. Azért, a' Férjén élén, paráználkodik hivatik, ha más Férjével legyen : ha pedig meghal a' Férje, meg szabadult a' Férje törvényétől. Másutt-is, 1. Cor. 7. ver. 10. mond : Azoknak pedig, a' kik Házaságban vannak, nem en parancholom, hanem az Ur, hogy a' Felesége el ne menyen a' Férjétől : hogy ha el-megyén, (paráznaságért, vagy más okból :) Házaságnélkül maradjon, , vagy a' Férjével meg-bekéllyék. E 4 5. M O N =

5. MONDOD; Ha semmi okon nem szabad Férfinak más feleséget venni; vagy Asszonnak más férhez-menni, valámíg el mind-kettő; bizony mind kettő állapotja elég nyomorúlt. Mert gyakorta történik, hogy a' Feleség parázna, réheges, nyelves, háborgo, tékozló, bűvös-bájos, bolond, finlódó, magtalan, ochmany, bűdös. Ha még ilyenkor sem vehet ember más Feleséget, ezzel a' dög-gel mettősen? FELELET. Ezt az akadé-kot az Apostolok, *Matt. 19. v. 10.* adták Krisztus Urunk-eleibe, illy szókkal: *Ha Feleségével embernek így vagyon dolga, a' házasság nincz hasznára; az-az, a' Házasságnak kötele ha illy szoros, hogy az ember sohílt semmi esetben Feleségetül meg nem válhatik, és mást nem vehet; hát bizony sokkal job, sem egyyet sem mást nem venni. Meg-felelt Krisztus Urunk: Nem mindenké értkezett a' mon-dást: Mint-ha azt mondaná; A' Házasságnak köteleltségét, és nehélségét a' ki ehéssen meg hánnya veti, kétség-nélkül, szabados attúl inkább akar lenni, hogy sem magát meg akarja kötelezni: de né-melleyek a' Házasságra vakjában men-nek, és a' terhét, 's nehélségét, melly abból*

abból következhetik, meg nem gondol-lyák; hanem csak a' gyönyörűségre, vagy valami más hasonlóra néznek.

NEGYEDIK TANUSA'G.

1. A' ki egyszer a' Házasság-kivül-való Tiszta életet választotta, és már Fogadá-sal azt Istennek szentelte, tar-tozik hitit meg-állani: Es fogadásában, valamely talál-kozott akadékok-, és nehélsé-gek-miatt, hátra nem állhat.

2. E' Tanuságnak-is Két Rése vagyő: E G G Y I K az; hogy a' ki magát fogadá-sal egyszer Istennek Tiszta életre kötelezte, tartozik hitinek meg-tartására. M Á S I K az; hogy, e köteleltség meg nem hűnik, ha hínite olykor abbá valamelly nehélsé-gek találkozándnak-is. Az E L S Ő Rést, egy-közfőnséges-képpen, véshűk Szent Dávid-nak ama' mondásából, *Psal. 75. vers. 12. Tegyetek fogadást, és adgyátok meg.* Es ama' Moyseséből, *Deut. 23.*

vers. 21. Mikor Fogadást tést a te Uradnak Istenednek, nekéssél meg-adni: mert megkeresi azt a te Urad Istened. és ha késel, neked bűnnek tulajdonítatik. NEVEZET-kerént pedig, Szent Pál-nak ama' mondálából, 1. Tim. 5. vers. 11. Kárhozattok lévén, hogy az első hűet meg-fegték; Az ifju Özvegy-árhónyokról szól, kik, mint oda-fel mondám, Férjök holtá-után magokat esküvésekkel Istennek Tísta életre kötelezik, és az-után ohtán Férjhez akarnak menni. Ezekről mongya Szent Pál Apostol, hogy kárhozattok vagyon. Miért? Mert fogadásokat meg-fegték. Melyből következik; hogy a' ki egyhser esküvéssel Tísta életre kötelezi magát, Házaságra magát kárhozat-nélkül nem adhattya. INNÉT Szent Agoston, a' Szent Dávid 75. Dichéretit magyarázván, ama' veretékére, Tegyetek fogadást, és adgyátok-meg; illyé irást téhen: Minden, a' mit akar fogadni, fogadgya; arra gongyalégyen, hogy a' mit fogadand, meg-adgya. Ha vissza-tekin, rosz az. Nem tudom, egy-valamelly Apárza férhez akart menni. Mit akart? A' mit akár-melly Szűz leány-is. Mit akart? A' mit az Anyja-is. Valami gonost

nost akart-e? Igen-is gonost. Miért? Mert az ő Urának Istenének már fogadást tett vólt. Mert Szent Pál Apostol mit mondott az olyanok-felől, kik Fogadást tettek, s meg nem adták? Kárhozattok lévén, ugy-mond; hogy az első hűet meg-fegték.

3. Az UTOLSÓ RÉST, Három fundamentomból bizonyíthatni-meg: 1. Az ígétet réstől. 2. Az elő-találkozó nehézségek réstől. 3. Az elő-találkozó nehézségek orvosságok réstől. Melből Három Erősséget formálok. Az ELSŐ ez: Az Istennek tett ígétetnek kötelezése nagyobb, hogy sem-mint a' melly a' Feleségnek léhen. De, a' Feleségnek tett ígétetnek köteleből, az elő-találkozott nehézségekért senki fel nem szabadúl; mint oda-fel meg-bizonyítottam. Tehát, az Istennek tett ígétetnek köteleből, fokkal inkább fel nem szabadúl.

4. A' MASIK: Több és nagyobb nehézségek szoktak találkozni a' Házaság állapotában, hogy sem a' házaság-nélkül-valo Tísta élet állapotában. De, a' Házaság állapotában találkozott nehézségekért, az egyhser végbe-ment házaságról vissza-térni né szabad. Tehát, a' házaság-nélkül-valo Tísta élet állapot-

állapattyában találkozott nehézségekért, ettől a Tisza életre Istennek tett fogadástól vihsa-terni sokkal inkább nem szabad. Ebben, az E L S Ő mondást így kell érteni; Nem, hogy a' Házasságban lévő személyeknek mindenkor több nehézségek, és akadékiok légyenek, hogy-fem a' Házasság-kivül-valóknak: (mert ez nem mindenkor igaz;) hanem hogy több akadékok, és nehézségek támadnak a' Házasság állapotból, hogy-fem a' Tisza élet állapottyából. Mert a' Tisza élet állapottyából, csak egy támadhat, tudni illik, a' testnek kísértése. Mert e' kívül többek, ha valamelyek vannak, más okokból támadnak. De a' Házasság állapotból, véghetetlen sok támad. Első; a' Testnek kísérteti, ama' Szent Pál mondása-kerént, *1. Cor. 7. vers. 28. Ha Feleséget veszel, nem vétkeztél. Es ha Férjhez mégyen a' Szűz, nem vétkeztél: mindazáltal e' féleknek testi gyötrelmek leszen.* Mint-ha azt mondaná. A' Férfiak, noha nem vétkeznek ha Feleséget vesznek; a' Szűzek sem vétkeznek ha férjhez mennek; mindazáltal, minek-utánna a' házasság állapotra jutnak, mind-kettőnek testi gyötrelme leszen. Miért? Mert, valaki

laki mitől többet enged a' testnek, attól fajtalambléhen. Es a' kik egy-her a' házasság közfűlést meg-probálták, hathatóbban kísértetnek, hogy-fem-mint a' kik soha nem próbálták.

5. E Z T A' nehézséget, más nehézségek egy-részt nevelik, s egy-részt követik: 1. Eggek valamellyik házasság személynek rút-volta. 2. Sokáig távul-léte. 3. Sokáig-, vagy hóltig-tartó betegsége. 4. Magtalanfága. 5. A' közfűlésnek földtéb-valo kívánása. 6. Teste bűdössége. 7. Szája's lehellet dohos-volta. 8. Földtéb-valo keménysége, vagy kegyetlensége. 9. Tékozlosága. 10. Engedetlensége. 11. Gyűlölsége, versengő-, haragos-, vihsa-vonyo-volta. E B B Ő L ilyen Erősséget chinálok: Ha ezek a' nagy, és sok nehézségek akadának a' testnek, hogy a' Házasságra adott hitet, azok-ellen meg ne kellyen tartani: bizony az egy nehézség, s az-is nem olly nagy, melly a' Tisza életben találkozhatik, akadékokat nem szerez, hogy a' Tisza életre adott hitet meg ne kellyen tartani.

6. HARMADIK Erősség. A' Tisza élet állapottyában, annak az állapot nehézséginek meg-győzészére, nagyobb és kün-

könnyeb orvosságok vannak, mint-fem a' Házasság-béli állapotban. Az Házasságban-lévők azért, ha tartoznak az ő nehézségeket, a' kisebb segétség- és orvosság-által, mellyek nekik adattak, meg-győzni: a' Házasság-kivül-valók, a' nagyobb és könnyeb segétség- és orvosság-által, a' mellyek ő-nekik adattak, mennyivel inkább tartoznak azt chelekedni? A' mint mondám; A' házasság-kivül-lévő Tísta élet állapottyábā, az eggy nehétség vagyon, tudni illik, az Testnek kísértése: de sok, és könnyen hozzájok-juthato orvosságok vannak az-ellen:

1. Az Imádság. 2. Az Isten malástyának segétsége. 3. A' testnek sanyargatása. Ezek Szent Pál Apostolban mind meg-voltak. A' Testnek kísérteti volt benne; mint maga-felől meg-vallja, 2. Cor. 12. vers. 7. mikor így szól: *Adasott nekem az én testem öfjőne.* Az oda-fel meg-mondott orvóságokkal élt: *Éld, Ezért az Urat háromszor kértem.* vers. 8. M Á S O D I K; *Mindeneket meg-chelekedhetem az-által, a' ki engemet meg-erősít;* Philip 4. vers. 13. H A R M A D I K; *Verem a' testemet, és szolgálat-alá vetem,* 1. Cor. 9. vers. 27. A' Házasság állapotban,

ezekhez

ezekhez az orvosságokhoz nem oly könnyen juthatni. Az Elsőhöz nem: mert a' Házasságban-lévők, nem olly könnyen érkeznek az imádsághoz, mint a' házasság-kivül-valók; mint Szent Pál, 1. Cor. 7. vers. 32. mongya: *A' ki Feleség-nélkül vagyon, szorgalmatos azokra a' mellyek az Uré: a' ki pedig Feleséggel vagyon, szorgalmatos azokra a' mellyek e' Világé.* A' Másikhoz sem: mert a' Szent Lélek jelen-létele inkább vagyon azokban, a' kik Istenről szorgalmatosbak, hogysen e' Világról. A' Harmadikhoz sem: mert a' Testnek sanyargatása. a' Házassággal naponként-valo éléseleggűt nem könnyen marad: a' Tísta élet állapottyával pedig, szépen meg-marad.

ÖTÖDIK TANUSÁG.

1. A' ki a' törvény-szerént-valo Házasságból viszsza-ugrik, magát hitetlenfegnek, hamisságnak, parázna-ságnak, szentség-törésnek bűnere kötelezi. Azon bűnök-re kötelezi magát, de sokkal

terhes-

terhesben, a' ki Istennek a' Tiszta életre tett fogadástúl vizsgál-ugrik.

2. E' Tanúságnak Három Rése va-
gyon. Első az; hogy, a' melly Házaf-
ságban-levő személy, a' házasság szövet-
ségéből vizsgál-
lépik; az, Négy-féle Bűn-
be esik; Hitetlenségbe, Hamiságba, Pa-
ráznaságba, és Szentfeg-törésbe. MA-
SIK; A' Tiszta élet fogadásátúl vizsgál-
szökő Özvegy, azon bűnökbe esik.
HARMADIK; hogy ez, terhesben vét-
kezik, hogysem amaz.

3. Az Első Rést, így mutatom-meg.
A' melly Fesű el-hadgya Feleségét, a'
mellyet törvény-kerént vett magához,
és mást véken; vét Elsőben, az annak adott
Hiti-ellen: mert a' mit ígért, meg nem
tellyesíti, amazz, tudni illik, *A' Fesű a'
mivel Feleségének tartozik, adgya-meg;*
1. Cor. 7. vers. 3. Másodszor; az Igaság-
ellen: mert az ő testével-
valo bírált, mellyet Feleségének adott, attúl, bo-
fuságára, meg-vonja. Mert, a' mint Sz.
Pal mongya, *1. Cor. 7. vers. 4.* *A' Fesű-
nak, az ő testén nincsen hatalma, hanem az*

A' fsony-

A' fsonynak. Harmadszor; Paráználko-
dik, Krisztus Urunknak ama' mondása-
kerént, *Mar. 10. vers. 11.* *Valaki el-bo-
cháttya Feleségét, és mást véken, paráz-
nálkodik az-ellen.* Negyedszer; Szentfeg-
törő léken: mert a' Házasságnak szent-
ségét meg-rontya. Ezt a' *Lutherék és
Calvinisták*, igaz hogy tagadgyák; mert
a' Házasság hogy Szentfeg legyen, nem
tartyák; de azért Szent *Agoston*, és a' több
Szent Atyák, mi-velünk tartyák.

4. A' M Á S O D I K Rést hasonló mó-
dó mutatom-meg. Mert a' ki Tiszta életet
Istennek fogadása-után véken Feleségét;
ELSŐBEN; Hitetlen: mert a' mit Isten-
nek ígért, meg nem tellyesíti. M Á S O D-
SZOR; Hamis: mert testét, mellyet a'
Tiszta élet fogadásával egyker Istennek
ajánlott és kentelt, attúl, nagy bo-
fuságára, meg-vonja, 's másnak adgya.
HARMADSZOR; Parázna: mert Lelki Je-
gyesét el-hagyván, más testivel házaso-
dik. Melyből nagy jól mongya Szent
Agoston, in Psal. 83. ezt: *Az Apácza
ha férjhez menénd, Krisztus paráznájának
ítéltetik.* NEGYEDSZER; Szentfeg-törő:
Mert az Istennek kenteltettet, a' parázna
eggyesülés-által meg-keplősíti.

F

5. A' H A A -

5. A' HARMADIK Ref. az eddig mó-
dottakból következik. Mert egyebek-
ben, egyenlő-vóltok-főlt, annyival
terhesben vétkezik valaki, a' menyivel
nagyobb kötelesség-ellen vétkezik. De a'
Nőtelenek, magoknak fogadással a' Tis-
ta életre kötelezések-által, kötelessék
Istenhez, mint-sem egy Házaság-béli
másikhoz, az egybe-házasulás-által. Ott
azért nagyobb bűn vagyon, hogy sem itt.
Melyből Szent Agoston, in *Lib. de Bono
Viduitatis, Cap. II.* azt taníttya; hogy,
A' Tishta élet fogadások-után a' kik Fele-
séget vesznek, a' paráznáknál rosszabbak.
Egy-általlában merem, úgy-mond,
mondani, hogy a' szent Szűzességtől, mel-
lyet Istennek fogadással kötött valaki, el-
esés, s romlás, a' paráznaságnál rosszabb.
Es ezt illyen-képpen bizonyíttya: Mert,
hogy-ha az Ur Krisztusnak meg-sértésére
vagyon, mikor az ő tagja hitit Férjének
meg nem tartya; menyivel inkább meg-
sértetik, mikor ő-magának nem tartya-
meg hitit valaki, abban, a' mit meg-kí-
ván, minek-utánna neki meg-ígérték; a'
ki nem kívánta hogy igerjék? Mint-ha azt
mondaná: A' Keresztényen Affsönyi-állat,
hameg-sérti Krisztus Urunkat, mikor
Férjé-

Férjének, a' kinek magát házasságra adta,
hitit meg nem tartya; mentől inkább meg-
sérti, mikor hitit az Ur Krisztusnak meg
nem tartya, a' kinek tífsta életet ígért? Es
ezt másutt, a' régi *Romaiak*-nak pelda-
jával állattya; kik magokat a' Szűzesség-
re kötelezett Leányokat, ha parázna-
ságban tapasztalták, nehezebb büntetéssel
büntették, hogy sem más parázna Affsö-
nyokat. Mert, *Lib. 3. de Civitate Dei, Cap. 5.* ezeket írja: Mert még a' régi
Romaiak-is, a' paráznaságban ért Szűz-
leány papokat, elevenen-is el-temetik vala:
a' parázna Affsönöket pedig, noha valami
sententziával, halállal mindazáltal né
büntették; úgy-annyira keményben bünte-
tik vala meg, a' mit Isteni rejtek helnek,
hogy sem-mint a' mit emberi ágyas háznak
tartanak vala.

HATODIK TANUSA'G.

1. A' kik hozzájok fogad-
gyák, óltalmazták, és
eggyet-értnek valakivel, a' ki
a' Tishta életre tett foga-

dálában hátra-áll, és Istennek ígért hitit meg nem tartja; nem csak már az elő-ízámlált bűnökbe, de Eretneklégbe is esnek.

2. E' Tanuságnak Két Rése van: Egyik az; hogy, A' kik hozzájuk fogadgyák, óltalmazzák, és egyet-értnek valakivel, a' ki a' Tísta életre Istennek tett fogadásában hátra áll, azon bűnökbe esnek, a' mellyekben az; az-az, résefek a' Hitetlenségben, Hamiságban, Paráználtságban, és Szentfeg-törésben. Másik az; hogy még Eretnekek-is. Az Első Rést, Szent Pál tanítja, *Rom. 1. v. 32.* mikor ezt mongya: *A' kik a' féleket chelekefsnek, halálra méltók; és nem csak a' kik azokat chelekefsik, de meg a' kik a' chelekedőkkel eggyeznek-is.* Ennél bizonyosb semmi nincsen. Melyből, Krisztus Urunk az evangeliomban, *Luc. 11. v. 47.* ezeket mongya: *Jaj néktek, kik a' Profeták koporsóit építitek; a' ti Atyátok öltök pedig meg azokat. Valóban bizonyítottatok; hogy eggyeztek a' ti Atyátok chelekedetivel. Szent Pál-felől-is, meg-térése-*

térése-előtt, illyent olvasunk, *At. 7. v. 60.* *Saulus pedig annak halálában eggyez vala.* Akarja jelenteni, hogy *Saulus* réfes volt a' gyilkosságban: mert ő, noha nem követte Szent Istvánt, eggy értelmén volt mindazáltal a' kövezőkkel.

3. Az Utolsó Rést, így bizonyítom: Valaki Eretnekléget tanít, Eretnek az. Valakik pedig azt taníttyák, hogy a' Barátoknak, Istennek a' Tísta élet fogadását után, szabad meg-házafodni, Eretnekléget tanítanak; mert azt taníttyák, hogy az Istennek adott hitet nem kell megtartani; melly nem csak Eretneklég, de még Istentelenség-is. Eretnekek tehát. Ezt chelekefsik pedig, a' kik hozzájuk fogadgyák, óltalmazzák, és egyet-értnek azokkal a' Barátokkal, kik a' Tísta életre tett fogadások-után meg-házafodnak. Tehát Eretnekek.

HETEDIK TANUSÁG.

1. A' *Lutherek, és Calvinisták;* a' szókótt Barátokat magokhoz vészik; és azoknak chelekedetőkkel né csak eg-

gyeznek, de még azt-is mon-
gyák, hogy jól chelekesznek.
Lásák azért ők, michodálok
légyenek.

2. E' Tanúság, új bizonyítás- vagy
magyarázás-nélkül nem hűködik.
Mert azokból, a' mellyeket eddig mon-
dottam, nyilván, 's világosan követke-
zik. Chak, a' mellyeket eddig mondot-
tam, azokat mondom meg újonnan sum-
mában; és imé Két Chomóba rekessem:
Az Első imez: Valakik Istennek a' Tis-
ta életre fogadállok-után meg-házafod-
nak, azok Hitetlenek, Hamisak, Szent-
ség-rontók, és a' Paráznáknál rosszab-
bak, a' Szent Agoston mondása-herént;
vagy, a' mint Sz. Pál áll, Kárhozatt yok
lévén. De Luther, Bucerus, Zvinglius,
Petrus Martyr, Pellicanus, Ochinus, Oe-
colampadius, és hasonló Predikátorok,
Istennek Tishta életre fogadás-tételek-
után, meg-házafodtak. Hitetlenek te-
hát, Hamisak, Szentlég-rontók, és a'
Paráznáknál rosszabbak, a' Szent Ago-
ston mondása-herént; vagy, a' mint Sz.
Pál áll, Kárhozatt yok lévén. Ez nyil-
ván-valo,

3. A MA-

3. A' MASODIK: Valakik magokhoz
fogadgyák, óltalmazák, és é féle Hi-
tők-hégőkkel egyet-értének; né chak
rekeslek azokban a' bűnökben, mellyeket
már elő-hámláltam, de még a' földött, ki-
vált-képpé-valo Eretnekségbe-esznek,
hogy a' hitet Istennek meg nem kell tar-
tam; mint meg vagyon mutatva. A' Lu-
therek és Calvinisták, magokhoz vélik;
óltalmazák, és é féle hitőket-hégőkkel
egyet-értének. Az oda-fel elő-hámlált
latorfágok-földött azért, kivált-képpen-
valo Eretnekségbe esnek: hogy, Az
Istennek tett hitet meg kell fejni. Figyel-
mezzenek azért Szent Pál-nak ama' mő-
dására: Nem chak azok halálra méltók,
a' kik azokat chelekeszik (mint a' Hit-he-
gők,) de még a' chelekedőkkel a' kik
egyet-értének-is.

ELSŐ MENTSE GÖK az Ellenkezőknek.

1. Az ELLENKEZŐK, hogy rútfágo-
kat valami módon be-födgyék, mago-
kat, kivált-képpen, Két móddal igye-
kezik menteni. ELŐSZÖR; Azt mongyák;
hogy a' Fogadás-tételek a' Sídókra tar-
toznak, nem a' Kezefztyénekre: és az O'
Testamentombá köz, és szabad dolgok

F 4

vóltak,

váltak, de az Ujban el-töröltettek ; és ezért nem kell azokat meg-tartani. Így tanít *Petrus Martyr, in Lib. de Votis & Celibatu.* Es azt, Négy Erősséggel bizonyítja: 1. Mert, az O Testamentomban vagyon emlékezet az Istennek tett Fogadásokról, né az Ujban, a' vagy csak a' Keresztyénekre-nézve-is. 2. Mert a' Keresztyének, a' Hit-által, egészen és teljesen a' Krisztushoz chatoltattak. Azért az csak hejába-valo, hog valaki magát Fogadás-által kötelezze. 3. Mert a' Fogadás-tétel-által, az Evangeliomiszabadság meg-kifesebbítetik: Miért-hogy, a' ki fogadásával kötelezi magát a' Házaságtól maga-meg-tartóztatásra, a' Felelőségvételre-valo szabadságát el-veszti. 4. Mert, a' ki Tiszta életre téfzen fogadást, Istent bőséggel illeti: Mert a' mit Isten neki szabadnak hagyott, a' felől ő azt akarja, hogy az szükségesség legyen.

2. FELELET. *Petrus Martyr*, magával-is, másokkal-is ellenkezik. Es magával. Két-képpen: ELŐSZÖR; Mert egyfelől azt mongya, hogy azok, a' kik Istennek valamit fogadnak, Istent bőséggel illetik; más-felől azt, hogy az Istennek Fogadás-tételek a' Sídóknál szabadok, és

köz

köz dolgok voltak. Ezek pedig egymást rontják. Hanem-ha azt mondod, hogy a' Sídóknak szabad, 's náluk köz dolog volt, az Istent bőséggel illetni; melly távúl legyen. MÁSODSZOR: Egy szavával azt mongya, hogy csak hejába-valo magadat fogadással Istenhez kötelezned, a' kihez már hittel egészen köteles vagy; másal azt, hogy a' Fogadás-tétel a' Keresztyéni szabadságnak ellene-vagyon. Ezek-is egymást rontják. Mert, ha hit-által szinte úgy köteleztünk Istenhez, mint a' Fogadás-tétel-által; a' szabadság hogy álhat-meg a' hittel, és nem a' fogadás-tétellel?

3. Hogy még másokkal-is ellenke-zék, bizonynál bizonyosb. Mert a' régi Szent Atyák mind, nem csak helyben hadgyák, de még bizonyítják-is az Uj Testamentomban az Istennek-valo Fogadásokat. Es bizony méltán-is. Mert Krisztus Urunk-is az Evangeliomban ezt mondotta: *Vannak férfiságtalanok, a' kik magokat meg-herélték Mennyeeknek országaért.* Szent Pal-is kárhóztattya az ifju Özvegyeket, kik a' Tiszta életre Istennek tett fogadásokat meg-szegték.

4. Nem ártanak pedig a' *Martyr* erőf-

F 5

ségi:

ségi: ELŐSZÖR; Mert az Új Testamen-
tomban, az Istennek-valo Fogadás-té-
telnek a' Keresztyének-között bármle-
kezeti ne legyen-is, nevezetire-nézve,
vagyon mindazáltal a' jegyzett dologra-
nézve. Mert, *Magát meg-herélni*, egye-
bet mit tészén, hanem Tízta életre Isten-
nek fogadást tenni? Es, *Első hitit meg-
szegni*, mit egyebet, hanem Fogadása-
nak meg-szegőjének lenni? MASODSZOR;
Mert a' Keresztyének, a' Hit-által nem
úgy kötelesek a' Krisztushoz, hogy tartó-
zanak házasság-kivül magok-meg-tűr-
tetők lenni. Annak meg-tartására azért,
Istennek tett Fogadás-által kötelezhetik
magokat. HARMADSZOR; Mert az Evan-
geliomi szabadság nem áll abban, hogy
minden azt chelekedgye a' mit akar; ha-
nem abban, hogy a' Krisztus-által meg-
szabadítottunk a' Bűnnek szolgálattya-
tól; *Rom. 6. v. 17. Meg-szabadúlvan a'
bűntől, az igazságnak szolgái lettetek.*
NEGYEDSZER; Mert a' Sídók, a' Fogá-
dásokkal Istent ha bőséggel nem illet-
ték, a' Keresztyének bőséggel mi-kép-
pen illetik? Krisztus Urunk-is, a' mikor
minket a' Házasság-nélkül-valo Tízta
életre ínt, né ínt az Ur Istennek bőséggel
illeté-

illetésére, hanem a' tekéltettségnek ál-
lapattyára.

MASODIK MENTSE'GÖK.

I. MASODSZOR, Az Ellenkezők azt
mongyák; hogy némellyeknek Istentől
ajándékjok vagyon a' Házasság-nélkül
el-lehetésre; másoknak nincsen. Az El-
sők, tartoznak vele, hogy házasság-nél-
kül tisztán éllyenek: az Utólsók, kötele-
sek a' meg-házasulásra. Ezt Krisztus
Urunknak ama' mondásából bizonyít-
tyák, *Matt. 19. vers. 11. Nem mindenek
fogják-meg ezt, hanem a' kiknek adatott.*
Ísmég ama' Szent Páléból, *1. Cor. 7. vers.*
*7. Akarom minnyájatokat olyanoknak
lenni, mint én-magam: de kinek-kinek
tulajdon ajándéka vagyon Istentől; egynek
így, másnak amúgy.* Ebből hozzák-ki;
hogy, ha valakik magokat Istennek, Fo-
gadásokkal, házasság-nélkül-valo Tis-
ta életre kötelezték volna, és tisztán cse-
be vennék, hogy arra nekik ajándékjok
nincsen; igen jól chelekednék, ha Foga-
dásokat meg-kegyen, magokat házasság-
ra adnák; *Mert jobb meg-házasodni,
hogysem égni, 1. Cor. 7. vers. 9. Luther.*
Bucerus, és hasonló Hit-kegyők ezt
chele-

chelekedték. Tehát, jól chelekedték.

2. FELELET Ezek ha igazak, következik, ELSŐBEN; hogy válástásra szabadsága fohúlt senkinek nincsen. Mert, vagy az, hogy a' házasság-kivül-
valo Tiszta életre, ajándékok vagyon; és így, köteles vagy arra, hogy házasság-nélkülitől el; vagy nincsen ajándékok, és így, köteleztetel a' Házasságra. MASODSZOR következik; hogy a' *Luther* és *Calvinista* Predikátorok, holott mind meg-nőznek, közzülők csak egynek sinch Házasság-kivül maga megtűrtetésre ajándéka: közzülők egynek sem adatott Istentől, hog' a' Krisztus mondatát meg-fogják: senkinek sem, hogy úgy legyen, mint Szent *Pal* Apostol. Melly. Istennek ilyen választott szolgálban bizony chuda. HARMADSZOR, hogy, a' Házasság-kivül az Tiszta életnek ajándéka, Német és Magyar-országban fohúlt másoknál nem találhatik. hanem csak a' *Catholicusok*-nál, vagy *Papisták*-nál. Mert a' többi mind, vagy *Lutheranuskok*, vagy *Calvinisták*, vagy Ujonnankereztelők, a' vagy Sídók. Mind ezeknél, fohúlog a' meg-nőzés, és ama' Nóta-fúvás: *Nevekedgyetek és sokasodgyatok.*

gyatok. NEGYEDSZER; hogy. Hamis az, a' mit *Luther* tanított, hogy, A' Házasság mindeneknek olly szükséges, mint az étel's az ital. Mert azoknak, a' kiknek ajándékjok vagyon Házasság-kivül a' magok meg-bíráfára, még csak szabad sem. sokkal inkább nem szükséges.

3. DE, hog' sok e' féle-mellől el-múllyam, ezektől az emberektől azt kérdelem; Ha mindenek, a' kiknek ajándékjok vagyon a' Házasság-kivül-
valo Tiszta életre, tudgyák-e hogy nekik vagyon az az ajándékjok; nem tudgyák-e? Itt valóbá különböznek. A' kik merészbek, vallák; mások, tagadgyák. Mind két rend-bélt meg-ghamísitom: Es az Elsők, értelmöket így adgyák-el: A' mint ki-ki, a' kibé Hit's igazság vagyon, bizonytal tudgya, hogy azok ő-benne meg-vannak: úgy minden, a' kinek ajándéka vagyon arra, hogy a' Házasság-nélkül el-lehesen, bizonytal tudgya, hogy az, az ajándéka neki vagyon. De miből tudgya? A' Sz. Léleknek belső igazatásából, amaz-szerént: *Az én juhaim az én szómat halgatták. Joan. 10. vers. 27.* DE, ha így vagyon; való-bizonytal következik, hogy, *Luthert*, *Bucerust*, és hasonló Hit-ti-ze-

ti-szegőket meg nem mentetni: melyet így mutatok-meg. Mert, a'mikor Istennek házasság-kivül-*valo* Tiszta életet fogadtak, vagy az, hog' volt ajándék-jok arra a' Tiszta életre, vagy nem volt. Ha volt, miért nősztek-meg? Ha nem volt, magokat arra fogadással Istennek miért kötelezték? Es a' nem-tudást itt nem forgathatták. Mert az már meg *vagyon engedve*, hog', valakiknek ajándék-jok *vagyon* a' Tiszta életre, tudgyák hog' az *ő-be*nek meg-*vagyon*. Melyből, izűkfég annak lenni, hog', valakiknek ez az ajándék-jok *ninchen*, tudgyák hog' *ő-nékiek* *ninchen*. *Luther-nek* azért, Ha volt ez az ajándék, tudta hog' *vagyon neki*. Hát miért *útálta*-meg? a' nőszésre miért *ásított*? Ha pedig nem volt, tudta hog' *ninchen*; Fogadással azért magát Istennek Tiszta életre miért kötelezte?

4. *Mások*, hog' ezt a' nyűgöt elkerülhessék, igazán meg-vallyák, hog' nem mindenkor tudgya minden, ajándék a' Tiszta életre ha *vagyon-e*, *ninchen-e*: Vagy, ha *vagyon*, nem tudgya ha mindenkor *lészén-e*. Melyből azt hozzák-ki, hog' *vakmerőn*, és magok-gondo-

gondolatlanúl chelekefsznek azok, a' kik Fogadással kötelezik magokat házasság-kivül holtig a' Tiszta életre, holott nem tudgyák arra ha *vagyon-e* ajándék-jok; vagy, ha most *vagyon*, végig ha *lészén-e*. Mert azt az utolsó óra mutattya-meg. Melly ha így *vagyon*; következik *ELSŐ-BEN*; hog', *Luther* vakmerőlen, és maga-gondolatlanúl chelekedte, mikor Istennek magát ígérésevel Tiszta életre kötelezte. *MÁSODSZOR*; hog' azok-is vakmerőlen, és magok-gondolatlanúl chelekefsznek, a' kik meg-házafodnak, míg nem tudgyák, Tiszta életre ha *vagyon-e* ajándék-jok, *ninchen-e*. *HARMADSZOR*; hog' *Luther-nek* sok esztendő-k-alatt, mellyekb' Kalasfromban lakott, ajándék a' volt a' Tiszta életre; és oltán, mikor ki-ment, el-vesztette: De mikor vesztette el? A' Menyégz-*ő*-előtt-e? Mint volt hát dolga? A' test *őszöne* háborgatását érzette. Azt *Szent Pál* Apó-stol-is érzette. Mert magáról ezt írja, *2. Cor. 12. vers. 7.* *Adott nekem a' test őszöne*. Azért mindazáltal, a' Tiszta-ságnak ajándékát el nem vesztette. De, az *őszön* izgatása-főlött, *Luther-hez* járult azzal az eggyezés-is, és a' chelekedetnek végbe-

végbe-vitele. Mert, a'mint Erasmus írja; a' Menyegző öröme-után, az új Menyasszony csak ottan hamar fátját vetett. 'S úgy-e pedig? Luther azt miért nem chelekedte, a' mit Szent Pál? Háromszor kértem, úgy-mond, az Urat, 2. Cor. 12. vers. 8. Azt ha chelekedte volna; a' mi Szent Pál Apostolnak mondatott, kétség-nélkül Luthernek-is azon mondatott volna; Elég néked az én malasztom. vers. 9.

5. De, hogy nyilvánban meg-tesék; melly hejába-valók, és femmire-kellők az Ellenkezők magok mentései; a' régi Szent Atyáknak bizonyágokat, a' kik é dolog-felől írtak, rövideden ezekhez adom. Így írnak azért.

A' SZENT ATYÁK BIL-
ZONYSA' GI.

1. Epiphánus, in Panario, Hæresi 61. Tanították az Istennek Sz. Apostolibűnek lenni, a' Szűz eszetre el-telélés-után, a' házafulásra vissza-térést. Es alább: Ha melly őz vegy volt, és Istennek szenteltetett, 's az-után Férjhez ment; ületi és kárhozattya leszen, hogy első hitét megvetette; menyivel inkább, a' ki Istennek szentel-

szenteltetett Szűz volt, és férjhez ment, a' Kristus-ellen fajtalanzkodott; nagyobb hitet-is vetett-meg, nagyobb ületi-is lesze?

2. Szent Ambrús, ad Virginem devotam: Köteleztetted lelkedet mindennek-nkel-rontására, a' mellyek é világé; mit keresed a' világot a' melynek ellene mondat-tal? Okádásodra viszsza akar-sz-e térni mint az eb, vagy, mint a' mosódott diszno ismét a' förtöbe-valo heverésre? Másutt-is, ad Virginem laplam: Az Szűz, mely magát az Ur Kristusnak igérte, és a' szent fátját fel-verte, immár meg-házafodott, immár az halhatatlan Férjhez adatott. Ha szinte Férjhez akar-is menni, a' házasságnak közönséges törvénye-szerént, paráznaságba esik, halál szolgálójává vétetik.

3. Szent Basilius, in Constitutionibus Monasticis: Mint szinte a' testnek tagjai, mellyek a' természetnek kötelével egybe vannak foglalva, a' testtől el nem szakaszthatnak; vagy, ha el-szakaszthatnak; a' mellyek el-szakaszthatnak, azok, szükség hog el-haljanak: Így a' Barát-is, valamennyiser a' több Fraternek testével összefoglaltatott, és erősebb egybe-Chatlással

tartatik kötözve, hogysem a' természet kötele a' minémű, a' fogadásból tudni illik, mellyet az, a' Szent Lélekkel tett: semmi-keppen nem kell itélni, hogy azoktól magát el-fszakaszíhassa, a' kikkel öszve-foglaltatott: mert egyéb-keppen, azt ha chelekedzi, lelkeknek is életit, és azzal-eggyütt, a' Szent Léleknek is malasztját el-veszti; úgy-mint, ki a' magátúl kötözö szöveiséget fel-bontotta.

4. Azon Szent Basilius, ugyan-ottam mond: Mert ha az Aszszony' embert, melly a' házasságnak törvénye-által, a' Férfinak társaságára emeltetett, és azzal, testi szöveiséggel öszve-kötöttett, halállal büntetik, ha rajta kapják, hogy annak életére incheledett: az, menyivel nagyobb büntetésre méltó, ha magát el-választja, a' ki Lelki közösséssel foglaltatott-öszve, a' Szent Lélek lévén arra bizottság és köz-bíró?

5. Szent Cyprianus, in Epi. ad Pomponium; Ha velleitlen oda találkozá van a' Férfin, látnya hogy az ő Meny-aszszonya mással fesszik együtt, nem boszszonkodik, s nem dúl fúl-e? és buzgósfágos indúlattjának busulásából, talám meg fegyveret is ragadgya? Michodát? Kristus.

a' mi

a' mi Urunk és Biránk, mikor az ő Szűzét, melly neki szenteltetett, és az ő Szentiségére szanatot, lattya hog' mással fesszik, melly igen boszszonkodik, és haragszik, és a'féle parázna társaságot minémű büntetéssel nem fenyeget? Es aláb: Az melly Aszszony azt a' gonosságot chelekedte, nem Ferje paráznája, hanem Krisztusé.

6. Szent Hieronymus, Lib. 1. contra Jovinianum: Es ha Férjhez megyen a' Szűz, úgy-mond az Apostol, nē vétkezett. Nem az a' Szűz, a' ki magát az Isten tiszteteltire szentelte. Mert ezek-közzül ha valamelly Férjhez menénd, kárhozáttya leszen, mert első hitit meg-szegte. Az Özvegyek-felől-is pedig ha ilyen mondaft téstén, a' Szűzek-felől menyivel inkább orót vészen; mikor még azoknak sem szabad, a' kiknek olykor szabad volt? Mert, meg-szentelések-után, a' mely Szűzek férjhez menéndnek, nem annyira paráznak, mint vér-szerént- valo attyokfiával latorkodók.

7. Gelasius, Epist. 1. cap. 22. Vagyon tudtunkra, hogy némellyek vakmerőlen magokat a' szent Szűzekhez adgyák; és el-tekéltt végezéseknek Istennek szentelések-után, magokat fertelmes és szentiség-

G 2

törő ha-

törő házasságra adgyák, kiket méltó min-
gyárt a Keresztényi szent Gyülekezetből
ki-tiltani; és be nem venni, hanem a kö-
zönséges és jóvagyot penitencia-által.

8. Concilium Turonense secundum,
cap. 16. ante mille annos celebratum:
Ha kik a kalastromban meg-tértek, an-
nak-utánna nekik szabadságok a kinn
nyargalásra semmi képpen ne legyen; sem,
melly távúl legyen, hogy valamelly köz-
zülők Feleséget vegyen: es, ha Feleséget vé-
jend, a Gyülekezetből ki-vettesék, és a
gonoszúl magának vett Feleség társaságá-
túl, még Biroseget-segével-is el-választas-
sék. A Biroseget-seget arra ha nem aka-
ránd adni, a Gyülekezetből ki-vettesék.
A melly veszett Barát, ki magát ilyen
társasággal meg-undokította, akár-kinek-
is enyegetése-mellett akarja magát óltal-
mazni: az-is, a ki e maga óltalmazása-
ban általkodólan meg-marad; azok-is, a
kik annak enyegetését magokra vészik, az
Anyaszentegyházról el-választassanak.

9. Arany-száju Sz. János, ad Theo-
dorum Monachum: Az Házasság sza-
badsgát már néked nem illik követned.
Mert, a ki magát egyszer az Angyalok
társaságába adta, azt el-hagyni, és Fele-
ség

ség törébe kötelezni, parázna-ság vétkebe-
esésteszé. Es azt, noha gyakorta Házas-
ságnak nevezed; en mindazáltal azt, pa-
rázna-ságnál-is annyi val rossz-sábnak
mondom, a menyivel az Angyal nagyobb
és jobb az embereknél. Es abban mi csuda
vagyon, ha a fele Házasság, mellyel Isten
meg-báztatik, parázna-sághoz hasonlít-
tatik? Sokkal nagyobbat mondok, &c.

10. Szent Agoston, Epi. 137. ad Cle-
rum & populum Hipponensem: Igazán
meg-vallom Szerelmetőknek, a mi Urunk
Istenünk-előtt, a ki bizótság lelkem-felől;
A múlt a Istennek kezdetem szolgálni, a
mint nehezen találtam jobbakat, mint a
kik Kalastromokban javúltak; azon-se-
rent nem tudok rossz-sábbakat, mint a kik
a Kalastromokban el-estek (mint Luther,
és e'hez hasonlók;) úgy hogy ebből ítélem
a Szent János Jelenésében lenni, Apoc. 22.
vers. 11. imez írást: Az igaz legyeniga-
zabb; és a rusnya, rusnyúllyon még
jobban.

11. Szent Gergely, Epist. ad Venan-
tium; Ananias Istennek pénz-adást fo-
gadott vilt; mellyet osztán, az Ördög hi-
tetéséből, meg-tartott. De minémű halál-
al büntetett; tudod. Azért, halálnak

100 Az Istennek Adott hitről.

veszedelmére az ha méltó volt, a' ki azt a'
penzt, mellyet adott volt, Istenül meg-tar-
totta; gondold-meg, az Ur-Istennek uele-
riben minémű nagy veszedelemre lesz-szen
méltó, ki nem pénz edet, hanem a' mindenható
Istenül te-magadat vontad-meg, kinek a'
Barát ruhában magadat fogadáf-
sal adtad-volt.

Tegyetek fogadáft, 's meg-adgyátok.
Psal. 75. vers. 11.

Az nyomtatásban eset vétke-
ket így vid helyre.

Pag. 14. lin. 13. *Hittel*, Olvasd, *Hitnek*.

Pag. 48. lin. 7. *léted*, olvasd, *léelt*.

Pag. 53. lin. 2. *egyöser*, olvasd, *egyser*.

Pag. 85. lin. ult. némellyekbe, *dologok*
olvasd, *dolgok*.

A' többit magadtulis el igazitható.

